

Kooikerhondjen rotukohtainen jalostuksen tavoiteohjelma 2012-2016

Hyväksytty rotua harrastavan yhdistyksen yleiskokouksessa 20.8.2011

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 12.11.2011

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 19.4.2012

SISÄLLYSLUETTELO

1. Yhteenveto	3
2. Rodun tausta.....	4
3. Järjestöorganisaatio ja sen historia.....	6
4. Rodun nykytilanne	7
4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	7
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	8
4.1.2 Jalostuspohja	9
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	14
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta.....	14
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	16
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	16
4.2.2 Jakautuminen näyttely-/käyttö-/tms. linjoihin	16
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	16
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteessa	17
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	19
4.2.6 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista.....	20
4.3 Terveys ja lisääntyminen	21
4.3.1 PEVISA-ohjelmaa sisällytetyt sairaudet.....	21
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet	21
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	28
4.3.4 Lisääntyminen	29
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	30
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	30
4.4 Ulkomuoto	30
4.4.1 Rotumääritelmä.....	30
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset.....	31
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	31
5. Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta.....	32
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso	32
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen	33
6. Jalostuksen tavoitteet ja toteutus	35
6.1 Jalostuksen tavoitteet	35
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille.....	37
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	40
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	41
6.5 Toimintasuunnitelma sekä tavoiteohjelman seuranta	42
7. Lähteet.....	43
8. Liitteet	43

1. Yhteenveto

Tämä dokumentti liitteineen muodostaa Suomen Spanieliliiton alaisuudessa toimivan rotua harrastavan yhdistyksen, Suomen Kooikerhondje ry:n, jalostuksen tavoiteohjelman alkuperältään hollantilaiselle kooikerhondje-rodulle. Tavoiteohjelman tarkoituksena on koota yhteen oleellinen tieto Suomessa rekisteröidyistä kooikerhondjeista, niiden taustoista ja rodun nykytilasta sekä rodun jalostuksessa tarvittavista taustatekijöistä. Ohjelman avulla voidaan rodun kehitystä ohjata määrätietoisesti ja pitkäjänteisesti. Edelliset jalostuksen viisivuotiset tavoiteohjelmat on hyväksytty vuosina 2002 ja 2007. Niiden tavoin käsillä oleva uusi ohjelma vuosille 2012-2016 pohjaa alkuperämaan rotuyhdistyksen jalostusohjeisiin rodun terveyden, luonteen ja ulkomuodon osalta.

Kooikerhondje on peräisin Hollannista, jossa ensimmäinen rodun edustajista kirjattiin rekisteriin toisen maailmansodan jälkeen. Siitä alkaen alkuperämaan rotujärjestö on ylläpitänyt kirjaa (Clubregister) kaikista rodun edustajista ympäri maailmaa. FCI:n hyväksynnän rotu sai vasta vuonna 1990 ja pian sen jälkeen Suomeen tuotiin ensimmäinen yksilö. Kooikerhondjien määrä on kasvanut tasaisesti. Vuonna 2010 niitä rekisteröitiin Suomessa 96 koiraa. Tämä on paljon suhteessa siihen, että alkuperämaassa rekisteröidään vuosittain noin 450-500 pentua.

Clubregisterin avulla on voitu taaksepäin laskea, että tämän päivän kooikerhondjien taustalla vaikuttaa yhteensä vain reilut kymmenen kantakoiraa. Menneinä vuosikymmeninä erityisesti jalostusurosten tiukka valinta on kaventanut geenipohjaa ja aiheuttanut pullonkauloja populaatioon. Nykyisin yhdistelmien sukusiitosasteet on mahdollista pitää pieninä, mutta rodun taustalla oleva geenipohja on väistämättä kapea. Jalostusvalintoja tehtäessä on yksittäisten koirien jälkeläisten määrä siksi tärkeää pitää maltillisena ja käyttää jalostukseen sopivia yksilöitä mahdollisimman laajasti. Näin pyritään välttämään satunnaisesti tavattujen ongelmien yleistymisen.

Kooikerhondje ei kuulu PEVISAan, mutta sairauksien osalta sen jalostusohjeissa edellytetään, että kaikkien jalostukseen käytettävien koirien silmät, polvet ja lonkat tutkitaan. Lisäksi jalostuksessa kiinnitetään huomiota rodussa esiintyneisiin sairauksiin: autoimmuunisairauksiin, epilepsiaan, kooikerhalvaukseen (ENM), von Willebrandin tautiin sekä häntämutkiin. Perusedellytys on, että jalostukseen käytettävä koira on kaikin puolin terve ja hyväkuntoinen.

Kooikerhondje on eloisa ja ketterä, itsevarma, riittävän sinnikäs ja kestävä, hyväluontoinen ja valpas, mutta ei äänekäs. Rotu on uskollinen, rento ja ystävällinen. Luonneongelmat eivät ole yleisiä, mutta niitäkin esiintyy. Jalostuskoirien ja -yhdistelmien valinnassa tulee kiinnittää huomiota koirien luonteeseen ja erityisesti niiden tapaan reagoida uhkaavissa ja pelottavissa tilanteissa. Luonteen osalta jalostuksen tavoitteena on, että ongelmakoiria ei syntyisi lainkaan. Siksi arkoja ja/tai aggressiivisia koiria ei saa käyttää jalostukseen. Ulkomuodollisesti Suomen kooikerhondjeissa on erittäin korkeatasoisia yksilöitä, mutta myös tyyppin vaihtelu on suurta. Tavoitteena on säilyttää kooikerhondje tyyppiltään laadukkaana ja rotumääritelmän mukaisena. Jalostustavoitteissa ulkomuoto ei kuitenkaan ohita terveys- ja luonnekysymyksiä.

Rodun vahvuuksina nähdään sen monipuolisuus harrastus- ja seurakoirana, populaation tasainen kasvu, aktiivinen rotua harrastava yhdistys sekä kasvattajien sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin. Heikkouksia puolestaan ovat pienessä populaatiossa herkästi yleistyvät terveysongelmat, luonneongelmat ja uusien kasvattajien kokemattomuus. Näistä lähtökohdista yhteistyö kasvattajien, harrastajien ja yhdistysten välillä on ensiarvoisen tärkeää niin kotimaassa kuin maan rajojen ulkopuolellakin.

2. Rodun tausta

Pienen hollantilaisen lintukoiran varhaishistoriasta kertovat lähes 60 maalausta 1400-1800 – luvuilta. Erityisesti 1600-luvun taiteilijat ovat kuvanneet töissään pieniä koiria, jotka ovat olleet mukana kaikissa eri elämäntilanteissa. Pienen kokonsa vuoksi niitä on ollut helppo kuljettaa mukana hevoscärryissä tai jopa ratsailla isännän sylissä satulassa metsästysretkillä. Historiankirjoihin kooikerhondje on päässyt pelastaessaan isäntänsä prinssi Wilhelm Oranialaisen (1533-1584) hengen. Vihollisen tunkeutuessa yöllä sisään koira herätti haukunnallaan prinssin, joka ehti paeta ennen kuin viholliset pääsivät hänen makuuhuoneeseensa. Pienet punavalkoiset koirat ehtivät jo lähes kadota Hollannista, kunnes paronitar van Hardenbroek van Ammerstol kiinnostui maalauksissa esiintyneistä koirista ja ryhtyi työhön löytääkseen kooikerhondje-rodun edustajia.

Toisen maailmansodan aikaan paronitar aloitti tutkimukset koirien löytämiseksi. Hän selitti kulkukauppiaille, millainen kooikerhondjen pitäisi olla sekä ulkonäöltään että väritykseltään. Kulkukauppias sai tehtäväkseen etsiä matkansa varrelta paronittaren kuvaileman kaltaisia koiria. 1930-luvun lopulla kauppiaan onnistui löytää Frieslandin alueelta Pohjois-Hollannista Tommie-niminen narttu, jolla oli musta kirsu ja tummat oranssin-punaiset läiskät valkoisella pohjalla. Tästä koirasta on tullut koko nykyisen rodun kantaemo. Myöhemmin onnistuttiin löytämään samalta alueelta kaksi urosta, Bobbie ja Bennie. Bobbie tunnettiin intohimoisena ja erinomaisena rottien tappajana. Väriltään se oli valkoinen oranssein laikuin ja sen kirsu oli musta. Bennien kirsu oli ruskea ja turkin väri oli valkoinen vaalean oranssein läiskin. Näistä yksilöistä sekä noin kymmenestä myöhemmin rotuun otetusta, taustaltaan tuntemattomasta koirasta, joista osa oli sorsakoiria, on nykypäivänä tunnettu kooikerhondje-rotu saanut geeninsä.

1940-luvun alkupuolelta asti Hollannissa on pidetty kooikerhondjeista rotukirjaa, joka sisältää pentueittain tiedot jokaisesta syntyneestä koirasta erityishuomioineen ulkonäöstä, luonteesta, sairauksista ja terveystutkimustuloksista. Rekisteriin on kirjattu myös koirat, jotka toimivat alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan kooihondeina sekä tiedossa olevat kuolinsyyt. 11.2.1967 rodun harrastajat perustivat yhdistyksen *Het Nederlandse Kooikerhondje*. Hollannin kennelliitto, *Raad van Beheer*, hyväksyi kooikerhondjen rotumääritelmän väliaikaisesti vuonna 1966 ja muutaman vuoden kuluttua 15.5.1971 rotu tunnustettiin Hollannissa virallisesti. FCI:n alaisuuteen rotu hyväksyttiin vasta 31.1.1990. Viimeisin rotumääritelmä uudistus on hyväksytty FCI:ssä 13.10.2010.

Kooikerhondjen tehtävänä on ollut ja on osin vieläkin villisorsien houkuttelu veteen sijoitettuihin häkkiansoihin. Järvien ja lampien ympärille on sijoitettu ansahäkkeitä, joiden lähistölle metsästäjät piiloutuivat. Rannat on suojattu risuista ja ruo'oista rakennetuilla aidoilla, jotta metsästäjät voivat liikkua alueella sorsilta salaa. Lammesta ja järvestä johtaa kapea kanava, joka päättyy verkkohäkkiin. Ansojen läheisyyteen siroteltu ruoka ja kesyjen sorsien (ankkojen) olemassaolo houkuttelee villisorsia paikalle. Pieni punavalkoinen muistuttaa sorsien luontaista vihollista kettua, jolloin sorsat seuraavat tarkkaavaisena koiraa, eivätkä havaitse metsästäjän läsnäoloa. Kooikerhondjen tehtävänä on metsästäjän ohjauksessa kiinnittää sorsien huomio itseensä ja liikkua rauhallisesti häkkiansan sermien välissä siten, että se välillä katoaa sorsien näkyvistä. Työskennellessään koira ei jahtaa tai paimenna sorsia. Hollantilaisten mukaan nimenomaan koiran alati heiluva häntä toimii houkuttimena. Sorsat seuraavat koiraa syvemmmälle kanavaan, koska ne eivät halua päästää ”kettua” yllättämään itseään. Kun sorsat on houkutteltu riittävän pitkälle, metsästäjä säikäyttää sorsat syvemmmälle verkkoonsaan.

Metsästystapa ei edellytä lintujen surmaamista, vaan nuoret ja harvinaiset yksilöt päästetään takaisin vapauteen, toisinaan rengastettuina. Kooikerhondje toimiikin ”houkutuslintuna” myös luonnonsuojelualueella, joissa metsästys on kielletty. Perinteisiä häkkiansoja on käytössä 120 eri puolilla Hollantia, eniten Frieslandin ja Gelderlandin alueella. Tällaisen häkkiansan nimi on hollanniksi eendenkooi, eend on ankka tai sorsa ja kooi on häkki. Kooiker tai kooiman on eendekooiin haltija tai omistaja. Hond on koira, hondje on pieni koira. Kooihond on siis vanha nimitys koiralle, joka houkuttelee sorsan menemään häkkiin. Myös englanninkielinen verbi decoy, houkutella, on samaa alkuperää.

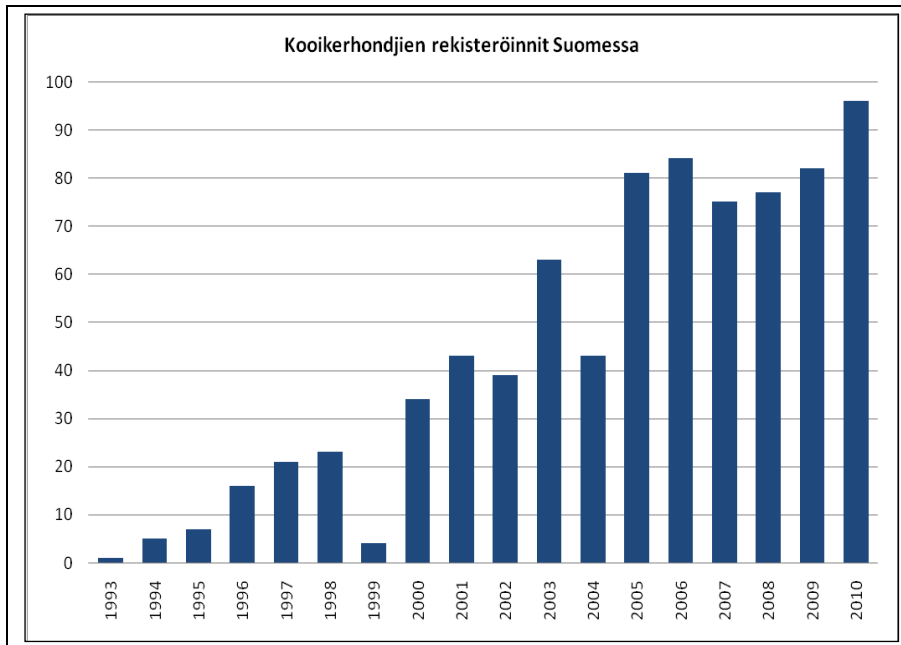
Metsästyskauden ulkopuolella kooikerhondje on toiminut mautiloilla tuhoeläinten, kuten rottien tappajana. Rottakoiran työssä on edellytetty lähes päinvastaisia luonteenpiirteitä, reaktionopeutta, kiihkeyttä, kovuutta ja toiminnan itsenäisyyttä, kuin ihmisen ohjaamana tapahtuvassa häkkiansastuksessa. Metsästystarkoitusten lisäksi kooikerhondje on kautta historiansa ollut seurakoira, joka öisinkin on nukkunut omistajansa vuoteessa lämmittäen ja vartioiden häntä.

Kooikerhondje ei ole missään maassa jakautunut erillisiin näyttö- ja käyttölinjoihin. Osaltaan tähän vaikuttaa se, että rodunomaista käyttökoetta ei ole olemassa. Houkutuskäyttö ei myöskään ole kovin yleistä: Hollannissa 2000-luvulla syntyneistä noin 900 pentueesta vain viiteen on Clubregisterissä kirjattu merkintä kooihond. Tieto ei ole missään määrin täsmällinen, mutta kertoo suuntaa-antavasti siitä, että luonteen jalostaminen alkuperäiseen käyttötarkoitukseen mahdollisimman hyvin sopivaksi on ollut vähemmän tärkeää. Rotumääritelmä kuitenkin kuvaa kooikerhondjen olevan todellinen metsästyskoira, joka on valpas ja eloisa ja jolla on intohimo työskennellä iloisesti. Koira on vilkas ja ketterä, itsevarma ja riittävän sitkeä, hyväluontoinen, mutta ei äänekäs. Rotua kuvataan myös uskolliseksi ja ystävälliseksi.

Aktiivisuutensa vuoksi kooikerhondje sopii seura- ja harrastuskoiraksi aktiiviselle, ulkoilusta pitävälle perheelle. Koira rakastaa pitkiä kävelylenkkejä varsinkin, jos se saa rauhassa tutkia luonnon tuoksuja. Kooikerhondje on vahvasti ”nenäkoira”, jolle pennusta asti erilaiset hajut ja niiden seuraaminen on tärkeää. Suomessa joitakin kooikerhondjeja on ollut käytännön töissä kolareissa haavoittuneiden hirvieläinten jäljestyksessä. Kooikerhondje on nopea ja ketterä ja helposti oppiva koira, joten se sopii niin raunioradalle, jäljestykseen kuin toko- ja agilityharrastukseen. Rotu on saavuttanut kansainvälistä menestystä agilityssä, minkä vuoksi se on maailmalla erityisesti agilityharrastajien suosiossa.

Kooikerhondje muistuttaa ulkonäöltään spanielia tai pientä setteriä. Hollantilaiskasvattajien mukaan rotu on ns. ”spioen” ja se on lähempänä setteriä kuin perinteistä spanielia. Vaikka kooikerhondje ei ole noutaja, eivätkä sen alkuperäiset käyttötarkoitukset edellytä spanielimaisen pehmeää suun otetta riistaan, noutavat useimmat kooikerhondjet mielellään mitä tahansa kepeistä ja palloista sorsiin ja kanalintuihin. Monet kooikerhondjet myös uivat mielellään.

Suomen ensimmäinen kooikerhondje tuotiin maahan Hollannista joulukuussa 1991 ja koira rekisteröitiin Suomen Kennelliiton rekisteriin vuonna 1993. Ensimmäinen pentue syntyi vuonna 1994. Maassamme on vuoden 2010 loppuun mennessä rekisteröity 794 kooikerhondjea. Näistä tuontikoiria on 68 kappaletta, joista Hollannista on 45, Ruotsista 11, Tanskasta neljä, sekä Norjasta että Virosta kolme ja yksittäiset koirat Belgiasta ja Sveitsistä. Suomessa on kaikkiaan vuoden 2010 loppuun mennessä syntynyt 160 pentuetta. Rekisteröinnit ovat olleet tasaisessa kasvussa ja nykyisin vuosittain rekisteröidään lähes sata yksilöä (kuva 1).

Kuva 1. Kooikerhondjien vuosittaiset rekisteröinnit 1993-2010. Lähde KoiraNet.

3. Järjestöorganisaatio ja sen historia

Suomessa kooikerhondjen rotujärjestö on Suomen Spanieliliitto – Finlands Spanielförbund. Rotuharrastajien oma yhdistys Suomen Kooikerhondje ry perustettiin 16.10.1999 ja se hyväksyttiin rotua harrastavaksi yhdistykseksi helmikuussa 2008. Jäsenmäärä vuoden 2008 lopussa oli 191 jäsentä, 2009 lopussa 230 ja 2010 lopussa 242. Määrässä ei ole eritelty varsinaisia, nuoriso- ja perhejäseniä.

Kasvatusta valvoo Suomen Kooikerhondje ry Suomen Spanieliliitto – Finlands Spanielförbundin ohjauksella. Suomen Kooikerhondje ry:n vuosikokouksen joka toinen vuosi nimittämä jalostustoimikunnan puheenjohtaja kokoaa jalostustoimikunnan. Jalostustoimikuntaa neuvoo ja avustaa Spanieliliiton nimittämä jalostusyhdyshenkilö. Jalostustoimikunta on toiminnassaan ehdottoman puolueeton ja noudattaa Suomen Kennelliiton yleisiä toimintaperiaatteita.

Jalostustoimikunnan tarkoituksena on edistää kooikerhondjien jalostusta ja kasvatusta. Tarkoitustaan toteuttaakseen jalostustoimikunta mm. neuvoo ja opastaa rodun kasvattajia ja koiranomistajia, järjestää rotukohtaisia neuvotteluita, kerää, tilastoi ja julkaisee rotutietoa, järjestää kyselytutkimuksia ja joukkotutkimustilaisuuksia, vastaa Clubregisterin Suomen osion ja jalostuksen tavoiteohjelman päivittämisestä, pitää yhteyttä ulkomaisten kooikerhondjeyhdistysten jalostustoimikuntiin, ylläpitää yhdistyksen nettisivuilla jalostusuroslistaa, jolle pääsevät urokset täyttävät rodun jalostuskriteerit sekä julkaisee jalostusaiheisia, perinnöllisten vikojen ja sairauksien ehkäisyä ja luonneasioita käsitteleviä artikkeleita.

Jalostustoimikunnalle osoitetut jalostuskyselyt ovat tärkeä osa kooikerhondjien jalostusohjeista viestimistä. Jalostuskyselyn tekemällä kasvattaja voi varmistua siitä, että yhdistelmä täyttää rodun jalostusohjeiden vaatimukset. Samalla kasvattaja saa tietoa sairausriskeistä, jotka uroksen ja nartun suvuissa ilmenevät. Jalostusneuvontaa annetaan myös kasvattajille ja uroksenomistajille, jotka eivät ole yhdistyksen jäseniä.

4. Rodun nykytilanne

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät geeniversionsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä geeniversiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä geeniversiota ole.

Hollannin rotuyhdistyksen ylläpitämän Clubregisterin avulla on voitu taaksepäin laskea, että lukuisista 1940-60-luvuilla tehdyistä rotuunotoista huolimatta tähän päivään asti geeninsä saaneita taustaltaan tuntemattomia kantakoiria on ollut vain reilu kymmenen. Lisäksi rodun jalostuksessa on jo varhaisessa vaiheessa ollut pullonkaula vuonna 1954 syntyneiden veljeksien Niels, Nico ja Nestor matadorikäytön vuoksi. Kooikerhondjen perinnöllinen monimuotoisuus on siis lähtökohdiltaankin suppea ja yksittäisten koirien liikakäyttö on vaarassa kaventaa sitä edelleen.

Ihannetilanteessa jalostuksesta ei suljeta pois enempää kuin 50 % pentueista tai enempää kuin se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 2 rodun keskimääräisellä pentuekoolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista. Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % ja suurilukuisissa 2-3 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröinteihin. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % suhteessa neljän vuoden rekisteröinteihin.

Ihannepopulaatiossa kooikerhondjeilla jalostukseen tulisi käyttää lähes puolet rodun koirista, yksittäinen kooikerhondje ei saisi elinikänään olla vanhempana useammalle kuin 7-10 koiralle, ja toisen polven jälkeläisiä kooikerhondjella saisi olla 14-20 kappaletta. Luvut on laskettu jaksolla 2007-2010 rekisteröidyn 330 koiran mukaan. Kun pentueiden keskimääräinen koko on 4,5 pentua, tarkoittaa tämä, että ihannepopulaatiossa kaikkia keskimääräistä parempia koiria käytettäisiin jalostukseen yksi tai kaksi kertaa.

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat toisilleen läheisempää sukua kuin serkukset. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämismuotoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitetykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdus- ja allergia-alttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen saman taustainfon perusteella. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

Taulukon 1 mukaan kooikerhondjien vuosittaiset sukusiitosasteet ovat KoiraNetin mukaan olleet keskimäärin pieniä, noin 2 %. Tämä taso on hyvä, mutta sitä ei ole syytä kasvattaa nykyisestäään, sillä rodun kanta on kapea ja todellinen sukusiitosaste kasvaa automaattisesti. Korkeimmillaan yksittäisten yhdistelmien sukusiitosaste on ollut lähellä 10 %, jolloin riski yhdistelmästä syntyvien koirien sukusiitostaantumalle on jo ilmeinen. Lukuarvoissa on lisäksi huomattava, että tuontikoirien puutteellisen sukupolvitiedon ja koirien välisten sukulaisuustietojen puuttumisen vuoksi luku on aliarvio todellisesta tilanteesta. Rodun populaatiossa on myös vanhaa sisäsiitosta, joka ei enää näy lukuarvoissa, mutta on aiemmin kaventanut geneettistä monimuotoisuutta merkittävästi.

Taulukko 1. Vuositilasto - rekisteröinnit jaksolla 1996-2010 (Lähde KoiraNet)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Pennut (kotimaiset)	13	19	23	4	29	40	32	60	41	79	82	72	66	74	81
Tuonnit	3	2	-	-	5	3	7	3	2	2	2	3	11	8	15
Rekisteröinnit yht.	16	21	23	4	34	43	39	63	43	81	84	75	77	82	96
Pentueet	2	3	5	2	6	8	8	13	10	15	19	18	15	17	18
Pentuekoko	6,5	6,3	4,6	2	4,8	5	4	4,6	4,1	5,3	4,3	4	4,4	4,4	4,5
Kasvattajat	2	3	5	2	6	8	8	9	9	12	14	10	10	15	10
keskimääräinen jalostuskäytön ikä uros		3 v 5 kk	2 v	2 v 7 kk	1 v 5 kk	2 v 7 kk	2 v 6 kk	4 v 5 kk	3 v 5 kk	3 v 10 kk	3 v 7 kk	3 v 2 kk	3 v 5 kk	2 v 7 kk	3 v 4 kk
keskimääräinen jalostuskäytön ikä narttu	2 v 10 kk	2 v 3 kk	3 v 11 kk	4 v 1 kk	3 v 9 kk	4 v 8 kk	4 v 5 kk	4 v 3 kk	3 v 10 kk	3 v 6 kk	4 v 1 kk	4 v 5 kk	4 v 9 kk	3 v 10 kk	4 v 1 kk
Sukusiitosaste	0,78	1,56	1,15	5,03	2,71	2,14	0,9	2,16	1,38	2,22	1,69	2,28	2,62	1,33	2,1

4.1.2 Jalostuspohja

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Rodun monimuotoisuutta voidaan arvioida myös molekyyliogeneettisesti, esimerkiksi immuunijärjestelmää säätelevien DLA-haplotyyppien lukumäärän ja heterotsygotian perusteella. Tehollinen koko kertoo kuinka monen yksilön geeniversioita tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun perinnöllinen vaihtelu koostuu 50 eri koiran geeniversioista. Mitä pienempi tehollinen koko, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa, ja sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Jos sukusiitosasteen kasvunopeuteen perustuva tehollinen koko on alle 50 - 100, rodusta häviää geeniversioita niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. Silloin on keskityttävä säilyttämään mahdollisimman monen yksilön genejä käyttämällä niitä kertaalleen jalostukseen. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahan ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan.

Kooikerhondjien rekisteröintimäärät ja vähitellen myös populaation tehollinen koko on kasvussa ja on kahtena viime vuonna ollut KoiraNetin mukaan jo 68 eli yli kolminkertaistunut kymmenessä vuodessa (taulukko 2). Luku on kuitenkin laskennallinen, eikä ota huomioon epätasaisia jälkeläismääriä eikä keskinäisiä sukulaisuuksia, joten se voi olla jopa kymmenkertainen yliarvio todellisesta tilanteesta.

KOOIKERHONDJE – JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA 2012-2016

Taulukko 2. Jalostuspohja per sukupolvi (4 vuotta) jaksolla 1996-2010 (Lähde KoiraNet)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Pentueet	3	6	10	12	16	21	24	35	39	46	57	62	67	69	68
Jalostukseen käytetyt eri urokset	2	4	7	8	12	16	17	19	20	22	31	37	42	45	46
Jalostukseen käytetyt eri nartut	2	5	6	8	13	15	16	22	29	36	43	46	45	55	54
Isät/emät	1	0,8	1,17	1	0,92	1,07	1,06	0,86	0,69	0,61	0,72	0,8	0,93	0,82	0,85
Tehollinen populaatio	3 (50%)	6 (50%)	8 (40%)	11 (46%)	17 (53%)	20 (48%)	22 (46%)	28 (40%)	34 (44%)	40 (43%)	51 (45%)	57 (46%)	59 (44%)	68 (49%)	68 (50%)
Uroksista käytetty jalostukseen	27 %	21 %	22 %	17 %	28 %	26 %	26 %	28 %	22 %	21 %	18 %	13 %	13 %	10 %	8 %
Nartuista käytetty jalostukseen	71 %	57 %	57 %	52 %	46 %	48 %	43 %	41 %	38 %	32 %	29 %	27 %	23 %	17 %	10 %

Jälkeläismäärissä uroksista kolmen kärki on tuontikoirien hallussa (taulukko 3). Eniten jälkeläisiä, 31 kpl seitsemässä pentueessa, on ollut Tanskasta jalostuslainassa olleella Tea'land's Mowgli Don'Kitillä. Hollannissa kasvatetut urokset Nobles Nice Nicky v.h Runxputtehof ja Ruffin ovat listan seuraavat urokset 30 ja 27 pennun jälkeläismäärillään. Näillä uroksilla liikkakäytön raja on ylitetty selvästi varsinkin jalostuskäytön aikaiseen populaatioon verrattuna. Tea'land's Mowgli Don'Kitillä on ollut runsaasti pentueita myös muissa maissa, erityisesti Tanskassa. Viiden käytetyimmän uroksen jälkeläisten yhteenlaskettu osuus Suomen kannasta on 17 %. Jaksolla 1996-2010 on 84 urosta käytetty jalostukseen, näistä 21 urosta on tuottanut puolet kaikista pennuista.

Taulukko 3. Viimeisen 15 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt urokset vanhempineen; ulkomailla kasvatettujen urosten nimien perässä on suluisa alkuperämaa.

		Syntynyt	Omia		2. sukupolvessa	
			Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	TEA'LAND'S MOWGLI DON'KIT (Tanska) i. Taga's Gordon e. Lonniland's Tea'Kit Mc-Twire	1998	7	31	10	54
2	NOBLES NICE NICKY V.H. RUNXPUTTEHOF (Hollanti) i. Nobly-Trusty Yalinke v. Muskyteira e. Hilly-Teuntje v.d. Stam Dolerna	1999	5	30	18	75
3	RUFFIN (Hollanti) i. Jutter e. Bo v.d. Stam Dolerna	2000	6	27	1	4
4	MARICOSAN'S MONEO DUENNA i. Leon uit't Wilgenbosch e. Callitris Duenna Flame	2000	4	20	7	21
5	ZHIVAGO NOICA V. MUSKYTEIRA (Hollanti) i. Irian Cokkie v. Muskyteira e. Nympe Noica Urjette v. Muskyteira	1999	4	20	10	44
6	BLACK AMIIKOS IWIKJE IFOR i. Irian Cokkie v. Muskyteira e. Taga's Tracy	2001	4	19	3	11
7	LUCKY NANA'S ALFA ROOMEIO i. Callitris Capriccio Flame e. Golden-Fox Sindarella	2002	3	19	3	15
8	VANJO (Hollanti) i. Ayfar Kintyre v. Muskyteira e. Taga's Gwynnith	1995	4	18	9	45
9	OF AURA MAR-LEE BURLY CHOCHOSAN i. Nobles Nice Nicky v.h. Runxputtehof	2001	4	17	5	20

KOOIKERHONDJE – JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA 2012-2016

	e. Callitris Chochosan Flame					
10	BLACK AMIIKOS DELFINUS DIS i. Oakmeadow Veldt of Dreams e. Black Amiikos Maarke Meitje	2005	4	15	3	12
11	MANUSIA'S TIMMIE-THE DUTCH (Hollanti) i. Joris Timmie uit het Griendje e. Manusia's Fleur	2005	3	15	-	-
12	MILFEDDYG ERASMUS BIANCA i. Idhor-Binkie Reggy v. Muskyteira e. Callitris Bianca Flame	1998	3	15	9	43
13	MANUSIA'S LIMBO (Hollanti) i. Manusia's Bastian e. Manusia's Remy	2004	3	14	7	20
14	GIJS V.'T HUIS TEN BILDT (Hollanti) i. Tommy's Telg Oebele Banjer e. Eva v.'t Huis Ten Bildt	2006	2	14	-	-
15	BLACK AMIIKOS YORDI YANNICK i. Tea'land's Mowgli Don'Kit e. Ylene Wescale v. Muskyteira	2003	3	14	-	-
15	BLACK AMIIKOS GODEBERT GOCKO i. Aron e. Black Amiikos Maarke Meitje	2007	3	14	-	-

Nartuista eniten jälkeläisiä on Tanskasta tuodulla Taga's Tracyllä, 23 kappaletta neljässä pentueessa (taulukko 4). Jaettu toinen sija on Cavaliina's Fera Falusialla ja Cavaliina's Hilla Henrietalla, joilla kummallakin on kolmessa pentueessa 22 pentua. Yhteensä jaksolla 1996-2010 syntyi jälkeläisiä 92 nartulle.

Taulukko 4. Viimeisen 15 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt nartut vanhempineen; tuontinarttujen nimien perässä on suluissa alkuperämaa.

		Syntynyt	Omia		2. sukupolvessa	
			Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	TAGA'S TRACY (Tanska) i. Corak Urjette v. Muskyteira e. Taga's Abby of Rakker	1994	4	23	15	70
2	CAVALRIINA'S FERA FALUSIA i. Milfeddyg Castor Bianca e. Bellisima	1999	3	22	5	16
3	CAVALRIINA'S HILLA HENRIETTA i. Milfeddyg Erasmus Bianca e. Bellisima	2001	3	22	8	33
4	WISHDECOY GERI CLAUDIA i. Manusia's Randy e. Milfeddyg Claudia Bianca	2000	4	21	5	21
5	CALLITRIS DUENNA FLAME i. Vanjo e. Falony-Flame Urjette v. Muskyteira	1998	3	21	13	62
6	BLACK AMIIKOS IBELINE ILA i. Irian Cokkie v. Muskyteira e. Taga's Tracy	2001	3	18	4	21
7	MARICOSAN'S ORION DUENNA i. Nobles Nice Nicky v.h. Runxputtehof e. Callitris Duenna Flame	2004	3	17	1	5
8	TOMMY'S TELG NIMPHE (Hollanti) i. Amor-Astor Huis Ten Bildt e. Tommy's Telg Geke	1996	3	16	7	33
9	FANTWIRE'S DURSKE (Tanska) i. Fantwire e. Vrouwe Aaltje v.d. Kooikerexpres	1996	3	16	10	46
10	BLACK AMIIKOS MAARKE MEITJE i. Tea'Land's Mowgli Don'Kit e. Black Amiikos Pelagia Prina	2002	2	16	8	33
11	FALONY-FLAME URJETTE V. MUSKYTEIRA	1991	3	15	12	61

KOOIKERHONDJE – JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA 2012-2016

	(Hollanti) i. Taga's Andy of Rakker e. Urjette Coranne v. Muskyteira					
12	ESTAIIKA'S OLE-B-ELLA i. Jutter e. Fantwire's Durske	2001	3	15	1	5
13	ESTAIIKA'S MILLENIUM MIST i. Dutch Gold's Aldato e. Fantwire's Durske	1999	3	15	2	10
14	BLACK AMIIKOS RAMKJE RIEM i. Manusia's Rico e. Black Amiikos Ibeline Ila	2005	2	14	1	3
15	BLACK AMIIKOS HOLLANDINE HIL i. Mitch-Maiko Ascha v. Muskyteira e. Taga's Tracy	1998	2	13	3	11

Taulukkojen 3 ja 4 välisiä lähisukulaisuuksia on pyritty avaamaan kuvassa 2. Kuvan linjat ovat vain näennäisesti irrallisia, sillä myös Suomen kantanartut ovat keskenään lähisukulaisia: Taga's Tracyn emä ja Falony-Flame Urjette v. Muskyteiran isä ovat täysisaruksia, minkä lisäksi Urjette Coranne v. Muskyteira esiintyy sukutauluissa Taga's Tracyn isoäitinä ja Falony-Flame Urjette v. Muskyteiran emänä. Käytetyimmän uroksen Tea'Land's Mowgli Don'Kit'in isoisä (Corak Urjette v. Muskyteira) on samalla käytetyimmän nartun, Taga's Tracyn, isä.

Kuvassa esitetyn lisäksi narttutaulukossa Fantwire's Durske on Estaika's Ole-B-Ellan ja Estaika's Millenniumin Mistin emä. Sen sijaan urokset Ruffin, Manusia's Limbo, Manusia's Timmie-the Dutch ja Gijs v.'t Huis Ten Bildt ovat tuontiuroksia, jotka eivät ole kovin läheistä sukua muille taulukoiden 3 ja 4 koirille.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Alkuvaiheessa hollantilaiset kasvattajat olivat hyvin tarkkoja rodustaan, eivätkä mielellään myyneet koiria kotimaansa ulkopuolelle. 1980-luvun lopussa, mutta voimakkaammin vasta 1990-luvulla FCI:n hyväksynnän saatuaan rotu alkoi levitä sekä useimpiin Euroopan maihin että Euroopan ulkopuolelle. Clubregisterin mukaan Hollannissa rekisteröitiin vuonna 2009 poikkeuksellisen vähän pentuja, 347 kappaletta, yleensä määrä on ollut noin 450-500 pentua vuodessa. Yhteensä saman verran koiria kasvatetaan myös ulkomailla, vuonna 2009 suurimpia maita olivat Saksa (157 pentua), Ruotsi (124 pentua), Suomi (76 pentua) ja Tanska (75 pentua). Lisäksi vakiintunutta kasvatustyötä on Sveitsissä ja Norjassa. Yksittäisiä tai vuosittain muutamia pentueita on ollut ainakin Belgiassa, Englannissa, Japanissa, Kanadassa, USAssa, Itävallassa, Tsekissä, Virossa ja Italiassa. Rodun uudet aluevaltauksset ovat tapahtuneet parissa vuosikymmenessä ja samalla jalostuksen painopiste on yhä voimakkaammin siirtymässä pois alkuperämaasta.

Rodun lähtökohdat ovat kaikissa maissa hyvin lähellä toisiaan, sillä 1990-luvun alussa eri maihin Hollannista tuodut koirat olivat peräisin samoista kenneleistä ja olivat usein vieläpä lähisukulaisia. Osaltaan nykyiseen yhteneväisyyteen vaikuttaa myös se, että omien maiden populaatioiden laajentamiseksi monia hollantilaisia jalostusuroksia käytetään maailmanlaajuisesti. Myös koirien vienti ja tuonti maasta toiseen on nykyisin runsasta. Näiden seikkojen vuoksi erilaisten sukulinjojen määrää ei ole mielekäästä arvioida. Mahdollisia alipopulaatioita on voinut syntyä ennen muuta siksi, että toiset kasvattajat välttivät käyttämästä jonkun toisen kasvattajan kasvatteja jalostukseen.

Vaikka pienten populaatioiden jalostuksen erityispiirteet aletaankin vähitellen tiedostaa yhä paremmin, jatkuu urosten liikakäyttö ulkomailla edelleen. Enimmillään yhdellä uroksella on ollut jaksolla 1999-2005 viidessä maassa yhteensä yli 200 pentua. Rodun alkuperämaassa Hollannissa on vuonna 2007 kirjattu Clubregisteriin 88 pentuetta, joiden isinä on käytetty kaikkiaan 46 urosta, seuraavan vuoden 80 pentueesta löytyy 40 isää ja vuonna 2009 Hollannissa on rekisteröity 70 pentuetta, joiden isinä on enää 33 urosta. Urosten liikakäyttö ei siis ainakaan toistaiseksi ole vähentynyt.

4.1.4 Yhteenvedo populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Kooikerhondjien rekisteröinnit Suomessa ovat tasaisessa kasvussa, ennätysvuonna 2010 rekisteröitiin jo 96 koiraa. Rotu luokitellaan nykyisin suurilukuiseksi, sillä kooikerhondjeja on Suomessa rekisteröity yhteensä yli 250 viiden vuoden aikana. Rodun lyhyen jalostushistorian vuoksi yhteiset esi-isät löytyvät usein jo 1990-luvulta eli laskennallisesti viiden sukupolven takaa, koska tätä ennen koiria ei juuri myyty Hollannin ulkopuolelle. Lyhyen jalostushistorian, suppean geenipoolin, rajat ylittävän jalostuskäytön sekä runsaan viennin ja tuonnin vuoksi eri linjoja ei ole mielekäästä laskea. Ulkomailtakaan ei ole saatavissa täysin eri sukuisia jalostuskoiria. Eniten kooikerhondjeja kasvattavat maat ovat viimeisimpien saatavilla olevien rekisteröintitilastojen mukaan Hollanti, Saksa, Ruotsi, Suomi ja Tanska. Vuonna 2009 maailmassa syntyi Clubregisterin tietojen perusteella laskettuna noin 900 kooikerhondjea.

Keskimääräinen jalostukseen käyttöikä on Suomessa pysynyt viime vuodet uroksilla reilussa kolmessa vuodessa ja nartuilla noin neljässä vuodessa. Nartut lisääntyvät yleensä ensimmäisen kerran kaksi vuotta täytettyään, mutta uroksien käytössä on suurta hajontaa. Toisaalta jalostuksessa suositaan vanhempia uroksia, mutta toisaalta lupaavat urokset otetaan usein jalostuskäyttöön jo alle kaksivuotiaina. Rodun jalostuksen kannalta on parempi, mikäli jalostusikä pysyy vähintään nykyisellä tasolla, sillä maltillisella jalostuskäytöllä voidaan parhaiten vastustaa myöhemmällä iällä

mahdollisesti puhkeavia perinnöllisiä sairauksia sekä arvioida, millaisiksi edellisen pentueen yksilöt kehittyvät.

Kooikerhondjien keskimääräiset vuosittaiset sukusiitosasteet ovat olleet pieniä, noin 2 % luokkaa. Luku on aliarvio todellisesta tilanteesta, sillä Koiranetin sukupolvitieto on puutteellista. Vaikka rodun jalostuspohja on kapea, on populaation maailmanlaajuisen kasvun myötä yhdistelmien sukusiitosasteet nykyisin mahdollista pitää pieninä ja toisin sanoen tehdä yhdistelmiä, joissa viidessä tai kuudessa sukupolvessa ei esiinny juurikaan samoja koiria. Viime vuosina tuontikoirien osuus Suomen rekisteröinneistä on ollut yli 10 %, mikä edistää tätä tavoitetta.

Rodun populaation tehollinen koko on ollut viime vuodet lupaavassa kasvussa ja on kymmenessä vuodessa enemmän kuin kolminkertaistunut (20 vuonna 2001 ja 68 vuonna 2010). Luku on laskennallinen ja todennäköisesti vahva yliarvio todellisesta tilanteesta. Potentiaalisesta tehollisesta populaatiosta on jatkuvasti ollut käytössä noin puolet, mikä on suhteellisen hyvä taso monimuotoisuuden turvaamiseksi. Myös isien ja emien suhde on ollut lähes 85 %, mikä tarkoittaa sitä, että yksittäisiä uroksia ei keskimäärin käytetä jalostukseen juuri sen enempää kuin narttujakaan. Sen sijaan taulukosta 2 havaitaan, että kotimaisista uroksista käytetään jalostukseen huomattavasti pienempää osaa kuin nartuista. Enimmillään nartuista on käytetty jalostukseen yli 50 % kun taas uroksista ei koskaan ole käytetty enempää kuin noin neljäsosaa. Vain harvoja suomalaisia uroksia on myöskään käytetty ulkomailla jalostukseen.

Yhdistelmien toistaminen ei ole Suomessa yleistä. Vuosien varrella näin on tehty yhteensä kuusi kertaa, kun pentueita yhteensä on ollut 160. Runsaimmin käytettyjen jalostuskoirien välillä on paljon sukulaisuuksia. Vahvimmat linjat lähtevät kantanartuista Falony-Flame Urjette v Muskyteira ja Taga's Tracy, jotka myös ovat keskenään lähisukulaisia. Myönteistä on kuitenkin se, että viidentoista eniten käytetyn koiran listalle pääsee Suomessa myös kahdella isolla pentueella. Tästä päätellen kasvattajat ovat pääsääntöisesti olleet varsin maltillisia jalostuskoirien käytössä. Toisen polven jälkeläismäärät ovat useilla koirilla ihanteeseen nähden liian suuria. Ihannetason ylitykseen on vaikea puuttua, sillä rajoitus saattaa tulla vastaan jo ennen kuin koiralla itsellään on ainuttakaan pentuetta, jos sen sisaret ja sisarpuolet ovat jo lisääntyneet. Suurempi ongelma on se, että ulkomailla urosten matadorikäyttö on edelleen yleistä, Suomessa liikakäyttö on ajoittunut erityisesti 2000-luvun alkuun.

Kooikerhondjella ei ole jälkeläismäärään perustuvaa PEVISA-ohjelmaa. Kooikerhondje on historiallisesti vanha, mutta jalostuksellisesti nuori rotu. Se oli pitkään kansainvälisesti harvinainen, mutta yleistyy parhaillaan ennennäkemätöntä vauhtia. Rodun geenipooli on vähäisen alkupopulaation vuoksi suppea. Suomessa rodun populaatio ja sen tehollinen koko ovat viime vuodet olleet tasaisessa, mutta eivät hillittömässä kasvussa. Populaatio on kuitenkin edelleen niin pieni, että ihannetilanteessa yksittäisiä koiria tulisi käyttää vain yksi tai kaksi kertaa jalostukseen ja samalla pyrkiä huolehtimaan siitä, ettei toisen polven jälkeläisten osuus nouse liian suureksi.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Kooikerhondjen käyttötarkoitus on olla seura- ja metsästyskoira, jota käytetään sorsien houkutteluun. Se kuuluu FCI ryhmään 8 noutajat, ylösajavat koirat ja vesikoirat ja alaryhmään 2 ylösajavat koirat. Rodulta ei vaadita käyttökoetulosta.

Kooikerhondjea on käytetty ja käytetään yhä sorsalintujen houkutteluun. Sen tehtävä on houkutella iloisesti häntäänsä heiluttamalla sorsat decoy-ansaan; se ei jahtaa sorsia. Se liikkuu rauhallisesti ansan sermien välissä saadakseen sorsat kiinnostumaan itsestään ja houkuttelee ne syvemmälle ansaan vangittavaksi. Sorsat voidaan joko tappaa tai rengastaa.

Kooikerhondje on eloisa ja ketterä, itsevarma, riittävän sinnikäs ja kestävä, hyväluontoinen ja valpas, mutta ei äänekäs. Rotu on uskollinen, rento ja ystävällinen. Metsästyskauden ulkopuolella koiran tulee löytää ja tappaa tuhoeläimiä, joten sen tulee olla kiihkeä, nopea ja päättäväinen. Se on todellinen metsästyskoira, joka on tarkkaavainen ja energinen ja jolla on intoa työskennellä iloisesti.

Rotumääritelmän rodun vakavissa virheissä mainitaan hermostuneisuus ja hylkäävissä virheissä aggressiivisuus ja arkuus.

4.2.2 Jakautuminen näyttely-/käyttö-/tms. linjoihin

Kooikerhondje ei ole jakautunut näyttely- ja käyttölinjoihin. Rodunomaista käyttökoetta ei ole ja alkuperäinen houkutusikäyttö on kaiken kaikkiaan harvinaista: Hollannissa 2000-luvulla syntyneistä noin 900 pentueesta vain viiteen on Clubregisterissä kirjattu merkintä kooihond. Rottakoirana toimimisen yleisyyttä ei ole kirjattu Clubregisteriin, joten siitä ei ole tilastoja saatavilla. Rotu on pääasiassa seura- ja harrastuskoira.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Kooikerhondjen luonteen arviointia ei ole sisällytetty PEVISAan. Luonneasiat ovat olleet esillä rodun jalostusneuvotteluissa, joissa on myös pohdittu mahdollisia raja-arvoja ja mittareita ei-toivotulle käyttäytymiselle. Hollannissa ei-toivottu käyttäytyminen määritellään jalostusohjeissa näyttelykäyttäytymisen perusteella. Ei-toivottua käyttäytymistä on, että koira ei anna koskea itseensä, esiintyy arasti, käyttäytyy hyökkäävästi tai puree sekä muu hylkäämiseen johtanut käytös. Suomessa jalostusohjeissa on näyttelykäyttäytymiseen perustuva jalostussuositus, jonka mukaan koira ei tule käyttää jalostukseen, mikäli Kennelliitto on asettanut sen näyttely/kilpailukieltoon aggressiivisen käytöksen vuoksi. Myöskään hylätyn luonnekuvaustuloksen saaneita koiria ei tule käyttää jalostukseen.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteessa

Luonnetesti

Suomessa on vuoden 2010 loppuun mennessä luonnetestattu 31 kooikerhondjea, minkä lisäksi yksi testi on jouduttu keskeyttämään. Rodun luonteen testaamisen edistämiseksi Suomen Kooikerhondje ry on järjestänyt oman luonnetestin neljänä peräkkäisenä vuotena 2007-2010. Yhdistyksen testiin ovat etusijalla olleet kooikerhondjet. Johtopäätöksiä tekemiseen on luonnetestattujen koirien määrä edelleen varsin pieni. Lisäksi voidaan olettaa, että testiin ilmoitetaan vain koiria, joita testin ei oleteta kuormittavan liikaa. Luonnetestituloksia tulkittaessa kannattaa myös muistaa, että koiran luonne ei ole läpi elämän muuttumaton ominaisuus, vaan testi kuvaa luonnetta sen senhetkisessä kehitysvaiheessa ja siihenastisella elämäkokemuksella. Jalostuksen kannalta koirat kannattaisi testata mahdollisimman nuorina, jotta opitun käytöksen vaikutus olisi pienempi. Kooikerhondjien luonnetestitulokset on esitetty taulukossa 5.

Suoritettujen testien yhteispisteet ovat vaihdelleet -37 pisteestä 234 pisteeseen. Niillä roduilla, joilla luonnetesti on muotovalion arvon vaatimus, hyväksyty tulos edellyttää vähintään +75 pisteen yhteistulosta sekä vähintään arvosanaa +1 osioista terävyys, hermorakenne ja luoksepäästävyys sekä positiivisen arvosanan laukauspelottomuudessa. 80 % testatuista kooikerhondjeista on saanut luonnetestistä yli +75 pistettä.

Tämän perusteella kooikerhondje olisi hermorakenteeltaan ja toimintakyvyltään tavanomainen koira, joka puolustaisi omistajaansa enemmän kuin itseään. Se on helposti koulutettavissa ihmisystävällisen, hieman pehmeän luonteensa vuoksi. Kouluttamista kuitenkin hankaloittaa kooikerhondjen valppaus: se havainnoi (näkee ja kuulee) jatkuvasti hieman enemmän asioita, kuin olisi tarpeen. Testin perusteella kooikerhondjet eivät erityisesti nauti fyysisistä leikeistä, kuten lelujen vetämisestä, mutta toisaalta ne eivät pelkää kovia ääniä, kuten laukauksia.

Taulukko 5. Kooikerhondjien luonnetestitulokset osa-alueittain. Suluissa on esitetty kyseisen tuloksen saaneiden koirien määrä.

	-3	-2	-1	+1	+2	+3
Toimintakyky	Toimintakyvytön (0)	Riittämätön (0)	Pieni (12)	Kohtuullinen (16)	Hyvä (3)	Suuri (0)
Terävyys	Suuri jäljelle jäävin hyökkäys-haluin (0)	Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäys-haluin (1)	Pieni jäljelle jäävin hyökkäys-haluin (0)	Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäys-halua (15)	Suuri ilman jäljelle jääviä hyökkäys-haluja (1)	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäys-halua (14)
Puolustushalu	Hillitsemätön (0)	Erittäin suuri (0)	Haluton (5)	Pieni (8)	Suuri, hillitty (0)	Kohtuullinen, hillitty (18)
Taisteluhalu	Haluton (0)	Riittämätön (1)	Pieni (15)	Erittäin suuri (0)	Kohtuullinen (12)	Suuri (3)
Hermo-rakenne	Erittäin hermostunut (0)	Hermostunut (0)	Vähän hermostunut (1)	Hieman rauhaton (29)	Tasapainoinen (1)	Tasapainoinen ja varma (0)
Temperamentti	Apaattinen (0)	Välinpitämätön (0)	a) Häiritsevän vilkas; b) Hieman välinpitämät önc) Impulsiivinen (1)	Erittäin vilkas (15)	Kohtuullisen vilkas (5)	Vilkas (10)
Kovuus	Erittäin pehmeä (0)	Pehmeä (6)	Erittäin kova (0)	Hieman pehmeä (23)	Kova (0)	Kohtuullisen kova (2)

Luoksepäästävyys	Salakavala (0)	Hyökkäävä (0)	Selvästi pidättyväinen (1)	Mielistelevä (0)	a) Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen; b) Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen (12)	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin (18)
Laukauspelottomuus	-- laukausarka (0)	- laukausaltis (3)	+ paukkuärtyisiä (0)	++ laukuskokematon (14)	+++ laukausvarma (14)	

MH-kuvaus

Suomessa MH-kuvaukseen on osallistunut kahdeksan kooikerhondjea. Näistä kuusi koiraa on suorittanut kuvauksen hyväksytysti, yksi kuvaus keskeytettiin ja yksi hylättiin. Testitulosten määrä on niin pieni, että sen perusteella ei voida tehdä johtopäätöksiä. MH-kuvauksen kotimaassa Ruotsissa kooikerhondjeja on osallistunut MH-kuvaukseen 40 kappaletta (tilanne 2.4.2009). Tulosten perusteella laadittu rotukohtainen luonnediagrammi löytyy osoitteesta www.genetica.se.

Luonteen ongelmakohdat

Kooikerhondjeilla esiintyy jonkin verran luonneongelmia, mutta ongelmien laajuudesta ei ole saatavilla tarkempaa tilastoa. Vuoden 2006 omistajakyselyssä kartoitettiin kooikerhondjen terveys- ja luonnetilannetta. Kysely on tarkoitettu toistaa tällä tavoiteohjelmakaudella.

Pikkupennusta lähtien kooikerhondjen sosiaalistamiseen ja kouluttamiseen tulee kiinnittää paljon huomiota. Ensimmäisen elinvuotensa aikana nuorelle koiralle tulisi tarjota paljon tilaisuuksia kulkea jo kasvattajansa luona ja jatkossa omistajiensa mukana saamassa positiivisia kokemuksia. Lisäksi on muistettava, että jokainen nuori koira läpikäy murrosiän, joka ajoittuu suunnilleen 7-18 kk ikään. Murrosikä voi mennä ohi omistajan huomaamatta, mutta se voi ilmetä myös ongelmallisen käytöksen puhkeamisena. Tänä aikana koira on erityisen epävarma ja hakee käyttäytymismalleja aikuiselämäänsä varten. Koira voi muuttua entistäkin aktiivisemmaksi ja turhautuessaan alkaa esimerkiksi tuhota paikkoja tai kärsiä eroahdistuksesta. Ongelmakäytös voi tuki alkaa missä elämänvaiheessa tahansa. Ongelmallisesti käyttäytyvä koira vaatii omistajaltaan kärsivällisyyttä, johdonmukaisuutta ja mahdollisuuksia toivottujen käyttäytymismallien opettelemiseen ja harjoitteluun.

Suomessa kooikerhondjen tyypillisin luonneongelma on arkuus, joka ilmenee suhteettoman suurena jännittämisenä esimerkiksi uusia tilanteita, ihmisiä tai koiria kohdattaessa. Koulutus- ja kilpailutilanteissa arka kooikerhondje ei pysty keskittymään työskentelyyn vieraassa ympäristössä. Vieraan ihmisen on vaikea käsitellä arkaa koiraa ja näyttelyissä arkuus saattaa ilmetä tuomarin väistämisenä tai puremisena. Joillakin kooikerhondjeilla esiintyy paukkuarkuutta, toisin sanoen koirat reagoivat voimakkaasti esimerkiksi ilotulitukseen tai yllättäviin koviin ääniin. Pelkäävä koira paineistuu helposti ja sisäinen jännitys näkyy päällepäin esimerkiksi läähätyksenä, vapinana tai epätarkoituksenmukaisina liikkeinä. Alttius voimakkaisiin pelkotiloihin on koirilla todettu vahvasti perinnölliseksi.

Hollannin tavoin myös Suomessa on kooikerhondjeja jouduttu lopettamaan aggressiivisen käytöksen vuoksi. Aggressiivisuus on usein ollut ennalta arvaamatonta ja ongelmallisimmillaan kohdistunut oman perheen lapsiin tai heidän kavereihinsa. Vahvasti kotiympäristöönsä kiintyvänä koirana kooikerhondje voi myös puolustaa omaa reviiriään tai oman perheensä jäseniä voimakkaasti. Voimakas reviiritietoisuus ei ole seurakoiralle toivottava ominaisuus.

Ongelmakäytöksen syyt voivat olla lähtöisin koiran elämäntilanteesta. Koiralla voi olla joistain tilanteista huonoja ja pelottavia kokemuksia, erilaiset kiputilat voivat tehdä siitä ärtyisän tai sillä voi olla puutteelliset mahdollisuudet lajityypilliseen koiranelämään. Luonteeseen ja koirien tapaan reagoida pelottavissa tilanteissa tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota jalostusyksilöitä ja -yhdistelmiä valittaessa, sillä alttius pelkotiloihin on vahvasti periytyvää. Jalostuksen tavoitteena on, että ongelmakoiria syntyisi lainkaan. Siksi arkaa ja/tai aggressiivista koiraa ei saa käyttää jalostukseen. On myös muistettava, että narttu opettaa omalla esimerkillään käyttäytymismalliaan pennuilleen riippumatta siitä, onko käytös perinnöllistä vai opittua.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Kooikerhondjen alkuperäinen käyttötarkoitus on ollut sorsalintujen houkuttelija. Houkutustyössä koira ei ole kiinnostunut riistasta tai aja sitä takaa, vaan liikkuu ohjaajan vinkkien mukaan häkkiansassa häviten välillä sorsien näkyvistä. Metsästyskauden ulkopuolella kooikerhondje on toiminut maataloilla tuhoeläinten, kuten rottien tappajana. Rottakoiran työssä on edellytetty lähes päivittäisiä luonteenpiirteitä, reaktionopeutta, kiihkeyttä ja toiminnan itsenäisyyttä, kuin ihmisen ohjaamana tapahtuvassa häkkiansastuksessa. Seurakoiran ominaisuudessa kooikerhondje on osallistunut aktiivisesti isäntäväkensä arkielämään.

Nykyään kooikerhondjen houkutusikäyttö on harvinaista, eikä rodunomaista käyttökoetta ole. Jalostusvalintoja ohjaa etupäässä näyttelymenestys ja luonteen tavoitteena on seurakoira-elämään soveltuva luonne, jota rotumääritelmässä kuvataan sanalla ystävällinen. Kooikerhondje on kuitenkin säilyttänyt aktiivisuutensa, joten se kaipaa tekemistä arkipäiviinsä. Rotu on nopea oppimaan, joten se on vakiinnuttanut asemaansa harrastuskoirana monissa lajeissa.

Spanielien taipumuskokeen tarkoitus on todeta spanielirodun käyttöominaisuuksia ja se onko koiran luonne ja käyttäytyminen spanielirodulle tyypillinen. Taipumuskoe on tehty pääasiassa vesikoirien ja etenkin englantilaisten maaspanieleiden ominaisuuksien mittariksi. Kokeeseen saavat kuitenkin osallistua FCI:n ryhmien 8.2 ja 8.3 alaiset rodut. Vuosittain spanielien taipumuskokeeseen osallistuu yksittäisiä kooikerhondjeja, vuoden 2010 loppuun mennessä kaikkiaan 24 rodun edustajaa. Näistä 12 on läpäissyt kokeen. Tämän otannan perusteella voidaan sanoa, että ainakin osa kooikerhondjeista soveltuu ominaisuuksiltaan spanielimaiseen metsästyskäyttöön, vaikkakaan koe ei välttämättä ole kooikerhondjeille soveliaain rodun erilaisen käyttötarkoituksen vuoksi.

Metsästyskoirien jäljestämiskokeen (mejä) tarkoituksena on selvittää koiran kyky seurata haavoittuneen riistaeläimen verijälkeä. Koemuoto on kaikille roduille avoin, mutta voittajaluokkaan osallistuminen edellyttää koiralta näyttelypalkintoa. Jäljestäminen on ollut taipumuskoetta suosituimpi koemuoto rotuharrastajien parissa. Ensimmäinen koesuoritus on kirjattu vuonna 1996 ja vuoden 2010 loppuun mennessä mejä-kokeeseen on osallistunut yhteensä 33 koiraa. Kokeeseen osallistuvien kooikerhondjien määrä on vuosittain ollut noin kymmenen luokkaa ja kokeeseen osallistumisten määrä noin 20-30 per vuosi. Jälkivalion arvon on Suomessa saavuttanut kuusi kooikerhondjea. Kansallista menestystä rotu saavutti vuonna 2008, kun rodun edustaja voitti mejän SM-hopeaa. Tuloksista päätellen rotu on säilyttänyt kiinnostuksen riistaan ja toimii myös jälkikoirana. Muutama kooikerhondje omistajineen on mukana myös käytännön jäljestämistehtävissä, esimerkiksi hirvikolarissa loukkaantunutta hirveä etsimässä.

Agility on vaikuttanut suuresti kooikerhondjien suosioon Suomessa ja muulla maailmassa. Kooikerhondje on sekä ketterä että vilkas kuin myös nopea oppimaan. Se on agilityyn sopivan kokoinen, sillä rotumääritelmän mukainen säkäkorkeus, 35-42 cm, mahtuu hyvin mediluokkaan (35,00-42,99 cm), vaikkakin rodun yksilöitä kilpailee kaikissa kolmessa kokoluokassa. Vuonna 2010 agilityssä kilpaili 76 kooikerhondjea. Kaikkiaan virallisen kilpailun tuloksia on kirjattu vuoden 2010 loppuun mennessä 108 koiralle. Tämä on noin 15 % kaikista virallisen kilpailemisen alaikärajan saavuttaneista koirista. Rodun yhteenlasketut starttimäärät ovat viime vuosina olleet yli 1000 starttia vuodessa. Suomalaiset kooikerhondjet ovat saavuttaneet menestystä niin suomenmestaruus-, euroopanmestaruus- kuin maailmanmestaruuskilpailuissakin. Agilityvalion arvon on saavuttanut 22 koiraa.

Vuoden 2010 loppuun mennessä on tottelevaisuuskokeissa kilpaillut 44 koiraa. Näistä viisi koiraa on kilpaillut voittajaluokassa ja näiden lisäksi avoimessa luokassa 15 koiraa. Viime vuosina kokeisiin on osallistunut noin 15 koiraa, joille on koetuloksia kirjattu 20-40 kappaletta vuosittain. Vuoden 2010 loppuun mennessä yksikään kooikerhondje ei ole selvittänyt tietään erikoisvoittajaluokkaan, eikä siis myöskään saavuttanut tottelevaisuusvalion titteliä.

4.2.6 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista

Kooikerhondjen luonteen arviointia ei ole sisällytetty PEVISAan. Rotumääritelmässä kooikerhondjen luonneominaisuuksien kuvataan olevan kahtiajakoiset: toisaalta koira ei saa olla kiinnostunut sorsista työskennellessään ohjaajansa kanssa, toisaalta siltä edellytetään rottakoirona itsenäistä saaliin löytämistä ja tappamista. Rodunomaisen käyttökokeen puuttuessa luonnetta arvioidaan Hollannissa näyttelykäyttäytymisen perusteella. Suomessa koiraa ei suositella jalostukseen, mikäli Kennelliitto on asettanut sen näyttely/kilpailukieltoon aggressiivisen käytöksen vuoksi tai se on saanut arkuuden ja/tai aggressiivisuuden vuoksi hylätyn tuloksen luonnekuvauksesta.

Kyseessä on aktiivinen rotu, joka kaipaa tekemistä myös arkipäiviinsä. Virikkeiden puuttuessa koira voi alkaa puuhastelemaan ja tekemään kiellettyjä asioita omistajien ollessa poissa kotoa. Koira ei juurikaan opi kielloista, eikä varsinkaan sen aktiivisuus siitä vähene. Pelkkä liikunnan lisääminen ei riitä purkamaan kaikkea tarmoa, vaan koiran kanssa tulisi tehdä myös ”aivojumppaa”. Kooikerhondje on nopea oppimaan ja nauttii siitä, kun se saa työskennellä omistajansa kanssa.

Kooikerhondjeilla esiintyy jossain määrin sekä arkuutta että aggressiivisuutta. Aggressiivisuuden vuoksi on koiria jouduttu myös lopettamaan. Usein arkuus sekoitetaan aggressiivisuuteen, toisin sanoen vihaisesti käyttäytyvän koiran ongelma on pohjimmiltaan pelkotila. Molemmat reagoimismallit voivat liittyä koiran saamiin huonoihin kokemuksiin, jolloin koira pyrkii jatkossa välttämään kyseisen kaltaisia tilanteita. Molemmat voivat olla seurausta myös kiputiloista tai muista fyysisistä sairauksista. Koska alttius pelkotiloihin on kuitenkin voimakkaasti periytyvä ominaisuus, ei arkaa ja/tai aggressiivista koiraa saa käyttää jalostukseen.

4.3 Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaa sisällytetyt sairaudet

Kooikerhondje ei ole hakeutunut PEVISA-ohjelmaan. Kooikerhondjien jalostuksen pääperiaate on, että jalostukseen käytettävä koira on kaikin puolin terve ja hyväkuntoinen. Kasvattajia ohjataan jalostuskyselyiden avulla välttämään koiran suvussa esiintyneiden tunnettujen riskien yhdistämistä. Tärkeimpinä vastustettavia sairauksia ovat autoimmuunisairaudet, epilepsia, ENM ja patellaluksaatio.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Autoimmuunisairaudessa elimistö alkaa virheellisesti muodostamaan vasta-aineita elimistön omille aineille, kudoksille tai soluille. Alttius sairastua immuunivälitteiseen sairauteen liittyy perimään. Lisäksi sairauden puhkeamiseen saatetaan tarvita ulkoisia tai sisäisiä altistavia tekijöitä. Autoimmuunisairauden puhkeaminen voi olla synnä, mikäli koiran yleiskunnossa tapahtuu selkeä, mutta usein vaikeasti määriteltävissä oleva muutos huonompaan suuntaan. Diagnoosin löytyminen voi olla vaativaa. Tapauksesta riippuen tilanne voi olla koiralle hengenvaarallinen, mutta sairaus voi myös olla hallittavissa lääkityksellä.

Kooikerhondjella on Clubregisterin mukaan diagnosoitu ainakin seuraavat vakavat immuunivälitteiset sairaudet: polymyosiitti, systeeminen lupus erytematosus (SLE), autoimmuuni trombosytopenia, glomerulonefriitti (munuaiskerästulehdus) ja immuunivälitteiset suolistotulehdukset. Lisäksi rodulla on todettu muitakin sairauksia, joihin myös liittyy immuunisysteemin virhetoiminta/haitallinen toiminta kuten esimerkiksi kilpirauhasen vajaatoiminta, addisonin tauti ja allergiat.

Myosiitti kuuluu laajempaan ryhmään myopatioita eli lihassairauksia, joille jotkut rodut, kuten kooikerhondje, bokseri ja labradorinnoutaja ovat geneettisesti alttiita. Tietyissä tapauksissa myopatiat ovat selkeitä autoimmuunisairauksia (eosinofiilinen myosiitti/polymyosiitti). Kooikerhondjella (**poly**)myosiittia eli (moni)lihastulehdusta on todettu eri maissa kaikkiaan yli 50 tapausta. Tyypillisiä kliinisiä oirekuvia ovat yleistyneet oireet tai nielemishäiriö. Ääntöhäiriötä esim. äänen käheyttä (dysfonia) tai nielemishäiriötä (dysfagia) voi ilmetä. Myopatiat ovat usein hitaasti eteneviä ja oireena voi pahimmillaan olla jopa nelirajahalvaus rasituksen jälkeen. Tila kohenee levon avulla. Neurologisessa tutkimuksessa havaitaan poikkeava liikkumiskyky, ja usein viitteitä lihasongelmiin. Sairautta esiintyy sukupuolesta riippumatta sekä uroksilla että nartuilla ja sitä esiintyy usein nuorilla yksilöillä. Sairautta voi kuitenkin ilmetä myös vanhemmilla koirilla. Kooikerhondjen myosiitin ennuste on usein huono. Useampia tutkimustapauksia on menetetty väärillä diagnooseilla (esim. myasthenia gravis). (Mandigers, VHNK jalostusseminaari 2010)

Suomessa on diagnosoitu lähes vuosittain yksittäisiä autoimmuuniperäisiä tai sellaisiksi epäiltyjä sairauksia. Yleisimpiä ovat Suomessa olleet munuaisten eri osien krooniset tulehdukset sekä muut munuaisten toimintaan liittyvät häiriöt. Geenitestiä kooikerhondjen autoimmuunisairauksien vastustamiseksi ei ole saatavilla. Muilla roduilla on kuitenkin saatu viitteitä siitä, että MHC-geenialue on yhteydessä autoimmuunisairauksiin. Tällä geenialueella on suuri määrä yksilön immuunivasteeseen vaikuttavia genejä ja aluetta kutsutaan myös luokan II leukosyytti antigeneeni (DLA) alueeksi. Nämä geenit vastaavat mm. koiran omien kudosten tunnistamisesta ja vieraiden

patogeenien tunnistamisesta ja tuhoamisesta. DLA-alueen immunogeenien tulisikin säilyä mahdollisimman monimuotoisina, jotta ne kykenevät reagoimaan erilaisiin viruksiin, bakteereihin ja muihin vieraisiin tunkeilijoihin. Useat tutkimukset tukevat MHC-alueen heterogeenisyyttä ja sen monimuotoisuuden ylläpitämistä vähintäänkin kohtuullisella tasolla. MHC-geenialueen monimuotoisuutta on mahdollista selvittää DLA-testillä. Kooikerhondjella kartoitus on käynnistynyt vuonna 2011.

Hollannissa autoimmuunisairauksiin ei jalostusohjeessa oteta lainkaan kantaa. Suomessa autoimmuunisairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Lisäksi koiria, joiden lähisuvussa esiintyy samantyyppisiä autoimmuunisairauksia, ei tule yhdistää. On kuitenkin viisasta noudattaa varovaisuutta silloinkin, kun suvuissa esiintyy erityyppisiä autoimmuunisairauksia.

Epilepsiaa tavataan lähes kaikilla koiraroduilla, myös sekarotuisilla. Epilepsiassa koiralla ilmenee toistuvasti ”kohtauksia”, joiden kesto ja vakavuus vaihtelevat pienestä ”poissaolevuudesta” täyteen kouristeluuun. Yleensä kohtaukset toistuvat samalla yksilöllä kuitenkin saman kaavan mukaan. Epilepsia jaetaan primaariseen ja sekundaariseen. Sekundaarisessa epilepsiassa kohtausten taustalta löytyy muutos tai sairaus, joka aiheuttaa kohtaukset esimerkiksi akuutti aivotulehdus, myrkytys, alhainen verensokeri, synnytyksessä tai muutoin tapaturmaisesti tullut vaurio jne. Tästä käytetään usein myös termiä ”epileptistyyppiset kohtaukset”. Primaarisessa epilepsiassa, eli ns. ”aidossa epilepsiassa” kohtausten taustalta ei löydy mitään selvää syytä.

Primaarinen epilepsia on koiralla perinnöllinen sairaus. Epilepsian periytymismekanismi kooikerhondjella on epäselvä, mutta perustuu ilmeisesti altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta esiintymiseen sukulinjoittain. Koska kaikki kohtaukset eivät ole primaarista epilepsiaa, diagnosoiminen tulee tapahtua kokeneen eläinlääkärin toimesta. Primaariseen epilepsiaan ei ole parannuskeinoa, mutta sen oireita hoidetaan säännöllisellä estolääkityksellä, jolla pyritään vähentämään kohtausten määrää ja voimakkuutta.

Suomessa tiedetään kahden kooikerhondjen sairastuneen epilepsiaan tai saaneen epileptistyyppisiä kohtauksia. Clubregisteristä laskettuna 2000-luvulla on Hollannissa tavattu epilepsiaa kaikkiaan 11 pentueen koirissa. Tulevaisuudessa tilannetta tulee seurata tarkasti, sillä Suomessa rekisteröityjen koirien suvuissa on muissa maissa tavattu epilepsiaa. Geenitestiä kooikerhondjen epilepsialle ei ole olemassa. Suomessa sairaita koiria ja sairaiden koirien jälkeläisiä ei tule käyttää jalostukseen. Myöskään koiraa, jonka jälkeläinen on saanut toistuvasti epileptistyyppisistä kohtauksia, ei tule jatkossa enää käyttää jalostukseen. Hollannissa myös sairaiden koirien täyssiaret suljetaan jalostuksesta.

Kooikerhalvaus eli ENM (Erfelijke Necrotiserende Myelopathie = perinnöllinen nopeasti etenevä selkäydinhalvaus). ENM on kooikerhondjen pelätyin sairaus. Tautia esiintyy hieman erityyppisenä monella eri rodulla (mm. afgaaninvinttikoiraa, valkoinen länsiylämaanterrieri, cairnterrieri, beagle, dalmatiankoira, rottweiler), jolloin taudin puhkeamisikä, oireet ja taudista käytetty nimitys hieman eroavat. Kyseessä on kuitenkin aina neurologinen sairaus. Sairaudesta on rodulla julkaistu tutkimusaineistoa P.J.J. Mandigers ym., Veterinary Science 1993: 54, 118-123. Artikkelissa todettiin Hollannissa vuosina 1962-1990 aikavälillä syntyneistä kooikerhondjeista 46:lla olleen kliinisiä sairausoireita. Tutkimukseen osallistuneiden koirien oireet alkoivat 3-12 kk iässä ja koirat jouduttiin lopettamaan 5-20 kk ikäisinä. Oireina alkuvaiheessa oli mm. etenevät poikkeamat liikkumisessa, myöhemmin ataksia ja takaruumiin aluksi osittainen halvaantuminen. Oireet leviävät pitkin hermostoa ja viimeistään oireiden edetessä eturuumiiseen koira joudutaan lopettamaan.

Rodun Clubregisteriin on kirjattu tiedossa olevat ENM:ään kuolleet ja sairautta periittäneet koirat. Sairaus on kooikerhondjeilla harvinainen, 2000-luvulla sitä on koko maailmassa esiintynyt yhteensä

kuudessa pentueessa. Suomessa ei tiettävästi ole ollut yhtään ENM-tapausta, mutta suomalaisten koirien sukutauluista löytyy ENM:ää periyttäneitä koiria.

Hollannissa tehdyt geenitutkimukset ovat osoittaneet, että sairaus on resessiivisesti periytyvä, eli sairas koira on saanut tautiperimän molemmilta vanhemmiltaan. Kesäkuussa 2012 Hollannista saadun tiedon mukaan ENM-kantajat voidaan nyt tunnistaa dna-testillä. Arvion mukaan jopa 15-20 % hollantilaisista kooikerhondjeista on ENM-kantajia. Määrä on niin suuri, että taudin kantajia ei suljeta jalostuksesta, vaan sallitut yhdistelmät ovat Hollannissa vapaa x vapaa tai kantaja x vapaa. Suomessa odotetaan ensivaiheessa tutkimustuloksia Hollannissa testatuista koirista ja päätetään tämän jälkeen toimenpiteistä sairauden vastustamiseksi.

von Willebrandin tauti (vWd) on yleisin ihmisten ja eläinten perinnöllinen verenvuototauti. Sairautta on diagnosoitu useilla kymmenillä koiraroduilla. Taudissa hyytymistekijän pitoisuus on alentunut. Sairaus voi ilmetä lieväoireisena taipumuksena normaalia runsaampaan, verenvuotoon esimerkiksi leikkausten yhteydessä tai vakavimmillaan aiheuttaa koiran kuolemaan johtavia tyrehtymättömiä verenvuotoja.

Tyyppin III von Willebrandin tauti oli kooikerhondjeilla merkittävä ongelma, kunnes 1990-luvun alkupuolella rotua alettiin järjestelmällisesti tutkia Elisa-menetelmällä (vWf % eli von Willebrand -faktori). Vuonna 1998 Hollannissa siirryttiin DNA-tutkimukseen von Willebrandin taudin tunnistamisessa. Sairaus on resessiivisesti periytyvä eli sairastunut koira on saanut viallisen geenin kummaltakin vanhemmaltaan, jotka puolestaan ovat oireettomia kantajia. DNA-testi määrittää onko koira vWd-sairas, vWd-kantaja vai vWd-vapaa. Järjestelmällisen seulonnan ansiosta vWd on kooikerhondjeilla nykyisin hyvin harvinainen. Sen pohjalta, mitä nykyisin tiedetään vWd-sairaudesta ja DNA-tutkimusmenetelmän luotettavuudesta, kahden geneettisesti vWd-vapaan koiran yhdistelmästä ei voi syntyä vWd-kantajia eikä vWd-sairaita, jolloin jälkeläiset voidaan myös määritellä vWd-vapaiksi ilman erillistutkimusta, mikäli koiran polveutumisen on varmistettu.

Rodun vWd-näytteet analysoidaan Asperenissa Hollannissa; näytteenottoaavake näytteenotto-ohjeineen löytyy Suomen Kooikerhondje ry:n kotisivuilta. Testi on tehty lähes 100 Suomessa rekisteröidylle koiralle, joista neljä on ollut kantajia ja loput vapaita. Suurin osa Suomessa rekisteröidyistä koirista on nykyisin sukunsa puolesta vwd-vapaita, mutta 42 koiralla status ei ole aukottomasti osoitettavissa lähinnä siksi, että 90-luvulla syntyneistä koirista 16 testattiin ainoastaan Elisa-menetelmällä.

Hollannissa kaikki jalostuskoirat DNA-testataan ja vain geneettisesti vWd-vapaita koiria saa käyttää jalostukseen. Suomessa edellytetään, että koiran vWd-status (vapaa/kantaja/sairas) on selvitetty joko koiran omalla DNA-testillä tai aiempien sukupolvien geenitestien perusteella. Jalostukseen hyväksytään yhdistelmät vWd-vapaa x vWd-vapaa sekä vWd-vapaa x vWd-kantaja. Jalostuskumppania esimerkiksi Hollannista haettaessa geenitesti vaaditaan suomalaiselta jalostuskoiralta itseltäänkin.

Patellaluksaatio tarkoittaa polvinivelen sijoiltaanmenoa, joka luokitellaan seuraavalla nk. Putnam -asteikolla:

0 ei muutoksia

1. aste Polvinivel lähes normaali. Polvilumpiota voidaan liikutella helpommin kuin normaalisti ja patella saadaan luksoitumaan, mikäli polvea samalla ojennetaan. Patella saattaa luksoitua ajoittain, mutta se palautuu itsestään paikoilleen

2. aste Polvilumpio on tavallisesti paikoillaan raajan ollessa ojennettuna. Lumpio luksoituu polvea koukistettaessa tai kierrettäessä ja pysyy poissa telaurasta kunnes se asetetaan takaisin paikoilleen.

3. aste Polvilumpio on yleensä luksoituneena. Lumpio saadaan asetettua tilapäisesti paikoilleen.

4. aste Polvilumpio on pysyvästi sijoiltaan, eikä se pysy telaurassa ilman leikkausta.

Putnam-asteikko antaa anatomisen arvion kyseisen koiran polvilumpioiden rakenteesta. Asteikon tulkinnassa on kuitenkin huomattava, että Putnam ei kuvaa oireiden voimakkuutta, sairauden haitta-astetta eikä myöskään nivelrikon kehittymisen todennäköisyyttä. Tärkein yksittäinen seikka patellaluksaatioon on takajalan puutteellinen kulmautuminen. Toimivassa polvinivelessä reisiluun ja sääriluun kulman tulisi olla noin 135 astetta sivulta katsottuna. Mikäli jalka on tätä suurempi, on kontakti polvilumpion ja reisiluun välillä puutteellinen, mikä johtaa telauran kehityksen häiriintymiseen (mataluuteen). Takajalka ei myöskään saisi olla takaa katsottuna kaareutunut tai kiertynyt, koska tällöin polvilumpion suoran siteen kiinnityskohta ei ole samassa linjassa reisiluun pään telauran kanssa. Jos rakennevirheet ovat voimakkaita, luksaatio havaitaan jo kasvuaikana ja tyypillisesti molemmissa polvissa. Osa luksaatioista ei oireile ennen aikuisikää, jolloin muutos voi olla sen verran dramaattinen, että koiran ontumisen alkaminen liitetään vammaan. Tällöinkin perussy on lähes aina polven rakenteessa. Äkillisesti oireilevat luksaatiot voivat olla hyvin kipeitä tulehdusreaktion ja vähitellen kehittyvien nivelrikkomuutosten vuoksi.

Virallisen patellalausunnon voivat antaa siihen koulutuksen saaneet eläinlääkärit. Tulos julkaistaan Koiranetissä ja muiden maiden kooikerhondjien patellalausunnoista saa tietoa mm. Clubregisteristä. Lieväasteisena patellaluksaatio ei haittaa koiran arkielämää, vakavampiasteinen patellaluksaatio vaatii käytännössä aina leikkaushoidon. Kooikerhondjella luksoituminen mediaalisuuntaan on yleisempää kuin lateraalisuuntaan, mutta molempia muotoja tavataan. Periytyminen on ilmeisesti monigeenistä eli se perustuu altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta esiintymiseen.

Clubregisterin tilastoista päätellen lieväasteinen patellaluksaatio on rodun yleisin sairaus. Pentueittain tarkasteltuna niistä Hollannin 2000-luvun pentueista, joista vähintään yhdellä pennulla on polvitutkimustulos, esiintyy lievää patellaluksaatiota joka kolmannessa pentueessa. On mahdollista, että pentueittainen laskentatapa korostaa ongelman laajuutta ja että tutkitut pentueet edustavat linjoja, joissa patellaluksaatio on keskimääräistä yleisempää.

Suomessa on vuosina 1996-2010 annettu patellalausuntoja yhteensä 274 koiralle (taulukko 6). Ainakin pari pentua on Suomessa lopetettu muutaman kuukauden ikäisenä vaikea-asteisen patellaluksaation vuoksi. Lisäksi ainakin muutaman aikuisen koiran polvi/a on jouduttu operoimaan patellaluksaation vuoksi. Patellaluksaation vastustamiseksi ei ole olemassa geenitestiä. Sairautta voitaisiin parhaiten vastustaa patellaindeksin avulla. Toistaiseksi patellaindeksiä ei ole käytössä millään rodulla.

Taulukko 6. Kooikerhondjien polvitutkimustulokset Suomessa vuoden 2010 loppuun mennessä (Lähde Koiranet).

	Koira	%-osuus tutkituista
Aste 0	250	91 %
Aste 1	16	6 %
Aste 2	6	2 %
Aste 3	2	1 %
Aste 4	0	0 %
Tutkittu yhteensä	274	

Suomessa jalostukseen käytettäviltä koirilta edellytetään virallista polvitutkimusta ja sitä, että tulos on 0. Polvilausunnon 1 saanut koira hyväksytään kuitenkin myös jalostukseen, mutta ainoastaan

yhdistettynä 0-polviseen koiraan. Patellaluksaation periytymistavasta johtuen on aina viisasta huomioida myös lähisukulaisten polvitilanne valintoja punnitessa. Hollannissa jalostuksesta suljetaan pois myös ne koirat, joiden polvia on patellaongelmien vuoksi jouduttu leikkaamaan, eikä yhdistelmää saa uusia, mikäli siitä on aiemmin syntynyt patellaongelmainen koira.

Lonkkadysplasia eli lonkkanivelen kasvuhäiriö (HD) on kehityshäiriö, jossa reisiluun pää ei asetu tiiviisti lonkkamaljaan. Nykykäsityksen mukaan periytyminen on monigeenistä eli se perustuu altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta vian esiintymiseen. Lonkkadysplasian ilmenemiseen ja sen vaikeusasteeseen vaikuttavat myös ympäristötekijät, kuten liikunta ja ravinto sikiö- ja kasvuaikana.

Suomessa koiran on oltava iältään vähintään 12 kk ja tunnistusmerkitty virallista lonkkakuvausta suoritettaessa. Lonkkanivellausunto annetaan Kennelliiton lonkkalausuntolomakkeella. Röntgenkuvien arvostelussa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä dysplasian arvosteluasteikkoa, jossa on viisi luokitusastetta (A-E).

Virallisten lonkkatulosten arvot merkityksineen

A – B terve (A = ei muutoksia ja B = lähes normaali/rajatapaus)

C – E sairas (C = lievä, D = keskivaikea ja E = vaikea)

Lieväasteisena lonkkanivelen kasvuhäiriö ei haittaa koiran arkielämää. Normaalipainoinen koira, jonka lihaksisto tukee niveltä, voi pärjätä yllättävän hyvin vaikeampiasteisemmankin lonkkavian kanssa. Lonkkadysplasia aiheuttaa kuitenkin nivelrikkoa, jota voi kehittyä myös lieväasteisen dysplasian hoidossa. Nivelrikon hoidossa käytetään mm. kipulääkkeitä ja nivelrustoa ravitsevia ravintolisiä. Vaikeisiin tapauksiin on kooikerhondjeillakin käytetty kirurgisia hoitomuotoja.

Vuosina 1996-2010 on Suomessa lonkkakuvattu yhteensä 285 koiraa (taulukko 7). Hollannissa kooikerhondjien lonkkia ei tutkita seulontamielessä lainkaan, eikä jalostusohjeissa ole minimivaatimuksia lonkkien suhteen. Suomessa suositellaan, että jalostukseen käytettävät koirat on kuvattu ja jalostukseen hyväksytään tulokset A-C siten, että C-lonkkaiselle koiralle tulisi valita kumppaniksi A- tai B-lonkkainen koira. Lonkkaniveldysplasian periytymistavasta johtuen on aina viisasta huomioida myös lähisukulaisten lonkkatutkimustulokset. Geenitestiä sairauden vastustamiseksi ei ole saatavilla.

Taulukko 7. Kooikerhondjien lonkkatutkimustulokset Suomessa vuoden 2010 loppuun mennessä (Lähde KoiraNet).

	Koira	%-osuus tutkituista
A-lonkat	151	53 %
B-lonkat	83	29 %
C-lonkat	46	16 %
D-lonkat	5	2 %
E-lonkat	0	0 %
Tutkittu yhteensä	285	

Kyynärniveldysplasiaa eli kyynärnivelen kasvuhäiriötä (ED) on terveystutkimuksissa löytynyt rodusta vain yksittäistapauksia. Lonkkakuvausten yhteydessä 141 suomalaiselta kooikerhondjeilta on tutkittu kyynärnivelet. Yhdellä koiralla kyynärnivelet ovat olleet 1/0 ja toisella 2/1. Muut ovat olleet terveitä tuloksella 0/0 eli ei muutoksia. Kooikerhondjien jalostusohjeet eivät ota kantaa kyynärniveldysplasian vastustamiseen, asteen 2 tai huonomman tuloksen saanutta koiraa ei kuitenkaan ole suotavaa käyttää jalostukseen.

Silmäsairaudet

Tässä silmäsairauksilla tarkoitetaan silmän eri osissa esiintyviä perinnöllisiä muutoksia. Virallinen tutkimus tehdään erikoiseläinlääkäriin toimesta silmäpeilauksella. Tulos julkaistaan Kennelliiton Koiranetissä, kuten myös rodun Clubregisterissä. Kaikkiaan silmät on vuoden 2010 loppuun mennessä tutkittu 282 Suomessa rekisteröidyltä kooikerhondjelta, joista 265 koiran silmistä ei ole löytynyt merkkejä perinnöllisistä muutoksista (taulukko 8). Seuraavassa käydään läpi kooikerhondjeilla esiintyneet perinnölliseksi katsotut muutokset. Geenitestiä niiden vastustamiseksi kooikerhondjeilla ei ole saatavilla.

Distichiasis, trichiasis, cilia aberranta ja ectopic cilia viittaavat kaikki väärällä tavalla kasvaviin ripsiin, jotka hankaavat ja ärsyttävät koiran silmää enemmän tai vähemmän. Väärin asettuneita ripsiä voidaan helpossa tapauksessa hoitaa polttamalla /nyppimällä silmää hankaavat karvat pois. Nyppimisestä on vain väliaikainen hyöty, koska ripset kasvavat takaisin. Taitavalla polttamisella voi päästä lopullisesti eroon karvoista, mutta huonolla tuurilla tästäkin saattaa olla vain väliaikainen hyöty, ja karvat voivat epätäydellisen polttamisen jälkeen kasvaa takaisin jopa aikaisempaa hankalampaan asentoon. Väärin asettuneiden ripsien periytyvyys on todettu voimakkaaksi, ja sen ilmeneminen kooikerhondjella on viime aikoina lisääntynyt eri maissa. Osin syynä voi olla se, että yleiseurooppalaiseen silmätutkimuskaavakkeeseen (ECVO) kirjataan nykyisin myös ripsilöydökset. Distichiasikseen ja muihin ylimääräisiin ripsiin liittyviä diagnooseja on Suomessa kirjattu kahdeksalle koiralle.

Perinnöllinen katarakta eli harmaakaihi ilmenee linssin samentumisena. Muutos voi olla paikallinen pieni läiskä tai se voi ajan mittaan laajentua koko linssin käsittäväksi näköä estäväksi muutokseksi, se voi esiintyä vain toisessa tai molemmissa silmissä. Hollannissa Clubregisteriin kirjataan kummallekin vanhemmalle merkintä kaihin kantaja, mikäli jälkeläinen todetaan kaihi. Näin ollen oletetaan, että sairastuneen koiran vanhemmat ovat kumpikin kaihin kantajia. Perinnöllinen kaihi voi olla synnynnäinen tai kehittyä myöhemmällä iällä. Jotta sukujen kaihitilanteesta saataisiin parempi käsitys, olisi siis hyvä uusien silmälausunto myös keski-ikäisillä koirilla, vaikka niitä ei enää käytettäisikään jalostukseen. Myös ei-perinnölliset kaihimuutokset ovat koiralla mahdollisia monesta eri syystä esim. isku silmään, aineenvaihduntahäiriö silmässä (sokeritauti), infektiotaudit tai myrkytystila. Lieväasteinen kaihi ei vaadi hoitoa. Sokeuttavassa muodossa voidaan nykyään joissain tapauksissa pelastaa koiran näkö leikkauksella. Suomessa on yhdellä tutkituista koirista merkintä asteen 2 kataraktasta. Muissa maissa Clubregisteriin on kirjattu 2000-luvulla neljä kaihilöydöstä.

Muita kooikerhondjeilla tavattuja perinnölliseksi oletettuja silmäsairauksia ovat lievä-asteinen PHTVL/PHPV eli sikiökautinen verisuonijääne, PPM eli sikiökautinen kalvojääne, MRD eli lievä verkkokalvon kehityshäiriö sekä PRA eli verkkokalvon etenevä surkastuma. Näiden silmäsairauksien periytymismekanismia ei kooikerhondjeilla tarkkaan tunneta. PHTVL/PHPV-syndroomassa sikiökauden verisuonista jää eriasteisia jäänteitä mykiön takakapseliin jättäen linssiin samentuman. PHTVL/PHPV jaetaan vaikeusasteen mukaan luokkiin 1-6. Ensimmäinen aste tarkoittaa vain linssin takapinnalla esiintyviä sidekudospisteitä. Vaikeammassa asteissa linssi surkastuu ja kovettuu eriasteisesti. Luokituksen ääripäässä sairaus on sokeuttava ja johtaa silmän sisäisiin verenvuotoihin. PHTVL/PHPV:n lievät muodot, PPM ja lieväasteinen MRD eivät vaikuta koiran elämään. Kaiken kaikkiaan Suomessa on tavattu PHTVL/PHPV aste 2 yhdellä koiralla, PHTVL/PHPV avoin diagnoosi kolmella koiralla, PPM:n avoin diagnoosi kolmella koiralla, PRA epäily yhdellä koiralla ja MRD yhdellä koiralla.

Hollannin jalostusohjeet kieltävät koiran ja sen kaikkien jälkeläisten jalostuskäytön, jos koiralla todetaan mikä tahansa perinnölliseksi oletettu silmämuutos. Lisäksi koiran jalostuskäyttö kielletään, mikäli vähintään kahdella jälkeläisellä on todettu mikä tahansa perinnöllinen silmämuutos.

Suomessa jalostuskoirien silmät tulee peilata koiran ollessa vähintään 12 kk:n ikäinen ja astutushetkellä tutkimustulos saa olla enintään 24 kk vanha. Koska perinnölliset sairaudet ilmenevät tyypillisesti viimeistään aikuisiällä, on yli 6-vuotiaana silmiltään terveeksi todetun tulos voimassa koiran loppuiän. Mikäli koiralla todetaan perinnöllinen katarakta, sitä ei tule käyttää jalostukseen. Koiraa, jolla on distichiasis tai muita perinnöllisiä ripsimuutoksia ei suositella käytettävän jalostukseen. PHTVL/PHPV:n aste 1 ja MRD eivät Kennelliiton ohjeen mukaisesti sulje koiraa pois jalostuksesta, mutta yhdistelmän toisen koiran tulee olla tervesilmäinen.

Taulukko 8. Kooikerhondjien silmätutkimustulokset vuoden 2010 loppuun mennessä. (Lähde KoiraNet.)

	Koira	%-osuus tutkituista
Ei perinnöllisiä muutoksia	265	94 %
Distichiasis tai muita ylimääräisiä ripsiä	8	3 %
Perinnöllinen katarakta, aste 2	1	< 1 %
PHTVL/PHPV, aste 2	1	< 1 %
PHTVL/PHPV avoin diagnoosi	3	1 %
PPM, avoin diagnoosi	3	1 %
RD-multifokaali, lievä	1	< 1 %
PRA epäilyttävä	1	< 1 %
Tutkittu yhteensä	282	

Selkä- ja häntänikamien kehityshäiriöt

Kooikerhondjien synnynnäisistä kehityshäiriöistä yleisimpiä ovat eriasteiset nikamien kehityshäiriöt, jotka esiintyvät selkärangassa tai hännässä. Häntänikaman kehityshäiriöstä seuraa usein että kyseisen nikaman kohdalle syntyy jonkinasteinen mutka. Häntä voi myös olla tavallista lyhyempi, koira voi töpöhäntäinen tai jopa kokonaan hännätön. Kyseessä ei kuitenkaan liene T-box-mutaatio. Muutokset hännässä ovat usein jo pikkupennulla tunnustelemalla havaittavissa. Röntgenkuvauksella saadaan tarvittaessa selvempi kuva siitä, millaisesta muutoksesta on kyse. Häntämutkia pidetään sitä vaikea-asteisempina, mitä ylempänä mutka hännässä on ja mitä jyrkempi kulma on. Selkänikamien muutokset eivät tyypillisesti näy päällepäin, vaan diagnosointiin tarvitaan aina röntgenkuvausta. Monet nikamien kehityshäiriöistä ovat koiralle itselleen harmittomia, mutta varsinkin selkänikamien muutokset aiheuttavat koiralle kovia kipuja.

Häntämutkat ovat perinnöllisiä, mutta niiden periytymisaste ei ole täysin selvillä. Niiden oletetaan periytyvän polygeenisesti, mikä tarkoittaa, että häiriön ilmenemiseen vaikuttavat useammat geenit, jotka koira on perinyt kummaltakin vanhemmistaan. Häntämutkat vaikuttavat yleistyneen rodussa Hollannissa ja muissa maissa. Suomalaisista koirista yhdelletoista on kirjattu häntämutka Clubregisteriin ja näistä kolme on Suomessa rekisteröity EJ-rekisteriin. Koiraa, jolla on selkänikaman kehityshäiriö tai vaikea-asteinen häntämutka, ei suositella käytettävän jalostukseen. Hollannissa kaikki häntämutkaiset koirat suljetaan pois jalostuksesta. Lisäksi Hollannissa ei saa uusia yhdistelmää, josta on syntynyt häntämutkainen jälkeläinen, ja jalostuksesta suljetaan myös koira, jolla on kolmessa eri yhdistelmässä häntämutkainen jälkeläinen.

Hammaspuutokset ja -ongelmat

Kooikerhondjeilla esiintyy hammaspuutoksia ja hammaskiilteen vaurioita, sekä hammaskivestä ja muusta huonosta suuhygieniasta johtuvia hampaiden irtoamisia vanhemmalla iällä. Normaali kooikerhondjen purenta on leikkaava ns. saksipurenta. Myös tasapurenta on sallittu. Yleisin virhe kooikerhondjen hampaistossa ovat välihampaiden puutokset. Jalostuksessa tulisi mahdollisuuksien mukaan välttää tekemästä yhdistelmiä, joissa molemmilta vanhemmilta puuttuu hampaita. Hollannissa hammaspuutoksiin ei jalostusohjeissa oteta kantaa.

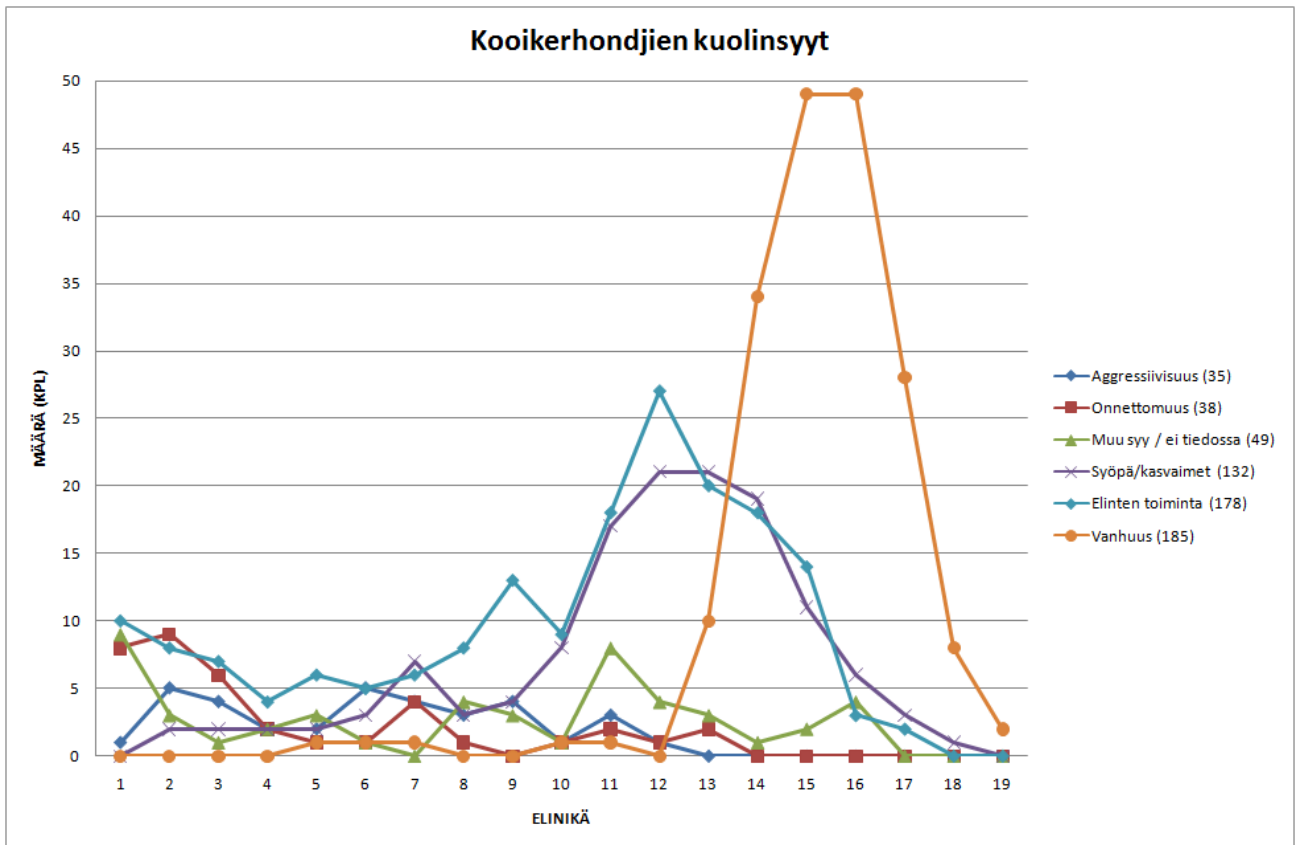
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Suomessa on KoiraNetiin kirjattu kuolinsyy 33 koiralle (tilanne 1.7.2012). Koirat ovat eläneet keskimäärin yli 7-vuotiaaksi. Koska kooikerhondje on yleistynyt Suomessa vasta 2000-luvulla ja suuri osa 2000-luvun alussa syntyneistä koirista on edelleen elossa, on syytä olettaa, että KoiraNetin tilasto arvioi rodun eliniän tällä hetkellä alakanttiin (taulukko 9)

Taulukko 9. KoiraNetiin kirjatut kuolinsyyt ja eliniät.

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Koiria yhteensä
Hermostollinen sairaus	4 vuotta 11 kuukautta	1
Immunologinen sairaus	7 vuotta 8 kuukautta	2
Kasvainsairaudet, syöpä	10 vuotta 4 kuukautta	7
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	13 vuotta 6 kuukautta	1
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	1 vuotta 9 kuukautta	1
Luusto- ja nivelsairaus	4 vuotta 9 kuukautta	2
Muu sairaus, jota ei ole listalla	4 vuotta 11 kuukautta	2
Tapaturma tai liikennevahinko	1 vuotta 10 kuukautta	3
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 vuotta 10 kuukautta	5
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	3 vuotta 2 kuukautta	1
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	5 vuotta 10 kuukautta	8
Kaikki yhteensä	7 vuotta 7 kuukautta	33

Kuvan 3 kuolinsyytilasto on koostettu Clubregisteristä Hollannissa vuosina 1990-1994 syntyneistä koirista, jotka ovat kuolleet vuoteen 2010 mennessä. Kuolinsyy on kirjattu yhteensä 617 koiralle, joiden keskimääräinen elinikä on 10,5 vuotta. Yleisimmäksi kuolinsyyksi on kirjattu vanhuus (185 koira), jolloin koirat ovat tyypillisesti eläneet 15-16-vuotiaiksi. Vanhuuteen on liittynyt osalla koirista myös dementiaa. Toiseksi yleisin kuolinsyy ovat elinten toimintaan liittyvät syyt. Tähän ryhmään on kirjattu munuaisten, maksan, sydämen, aivojen ja suoliston toimintaan liittyvät ongelmat, kuten myös epilepsia (10 koira), vwd (8 koira) ja ENM (3 koira). Suurin osa elinten toimintaan liittyvistä kuolinsyistä näyttäisi liittyvän vanhenemiseen, sillä koirat ovat eläneet 12-14-vuotiaiksi. Samaan elinikään yltävät tyypillisesti myös syöpään ja kasvainsairauksiin kuolleet koirat, jotka ovat kolmanneksi yleisin ryhmä. Kategoria 'muu syy' sisältää mm. onnettomuudet ja myrkytykset sekä ne koirat, joiden kuolinsyy ei ole tiedossa. Aggressiivisuus (35 koira) kulkee kuolinsyynä läpi kaikkien ikäluokkien. Aggressiivista käytöstä on usein kuvattu ennustamattomaksi tai odottamattomaksi. Lopetetuista koirista 33 on ollut uroksia.

Kuva 3. Yleisimmät kuolinsyyt. (Lähde Clubregister).

4.3.4 Lisääntyminen

Kooikerhondjea voidaan pitää luontaisesti lisääntyvänä rotuna, jolla ei kasvattajien mukaan ole erityisiä vaikeuksia luonnollisissa astutuksissa ja synnytyksissä. Nartut myös huolehtivat pennuistaan hyvin. Nartut tulevat normaalisti kiimaan 1-2 kertaa vuodessa ja urosten siitoshalukkuutta (libido) voidaan pitää hyvänä. Keinosiemennyksen käytön yleisyydestä ei ole tietoa, ilmeisesti sitä on käytetty joitakin kertoja.

Monessa pentueessa osa pennuista kuitenkin syntyy kuolleena tai kuolee muutaman vuorokauden ikäisenä. Hollannissa, jossa Clubregisteriin on kirjattu 2000-luvulla 920 pentuetta, on kuolleita pentuja kirjattu 142 pentueeseen, eli noin 15 %:iin pentueista. Suomessa tilanne lienee samansuuntainen. Asiaan kiinnitettiin huomiota myös edellisessä jalostuksen tavoiteohjelmassa. Syytä kuolemiin ei ole pystytty kasvattajilta saatujen tietojen tai pentujen ruumiinavausten perusteellakaan selvittämään. Avauksilla on lähinnä voitu sulkea pois virusinfektion mahdollisuus. Yhtenä syynä sikiö- ja pentukuolemiin voi olla perimässä vaikuttava sukusiitostaantuma.

Kooikerhondjen keskimääräinen pentuekoko ja vuosittainen pentuekoon vaihtelu on esitetty taulukossa 10. Pentuekoko on pysynyt lähes ennallaan vuosien varrella ja vähäinen vaihtelu keskiarvossa selittyy enemmänkin yksittäisten pentueiden poikkeuksellisen suurilla tai pienillä pentumäärillä. Kasvattajien omista pentueistaan keräämien tietojen mukaan pennut painavat syntyessään yleensä noin 200 grammaa.

Taulukko 10. Kooikerhondjien vuosittaiset pentuekoot vuosina 1996-2010.

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Keskimääräinen pentuekoko	6,5	6,3	4,6	2	4,8	5	4	4,6	4,1	5,3	4,3	4	4,4	4,4	4,5
Pienin pentuekoko	6	5	4	1	1	3	1	2	1	2	1	1	1	1	1
Suurin pentuekoko	7	7	5	3	7	7	7	9	8	11	7	9	8	12	8

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Kooikerhondjella ei ole sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Kooikerhondje on rotuna varsin terve ja pitkäikäinen, eikä sillä ole sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä. Clubregisteristä kootun tilaston mukaan rodun keskimääräinen elinikä on yli 10 vuotta. Rotua ei ole haettu PEVISAan, sillä monet rodun sairauksista ovat harvinaisia, vain yksittäisillä koirilla esiintyviä, eikä niiden periytyvyydestä ole varmaa tietoa. Vaikeimmin vastustettavat sairaudet, kuten autoimmuunisairaudet, epilepsia ja ENM, eivät myöskään ole terveystutkimustulosten piirissä. Rodun jalostuspohja on kapea ja tiukoilla rajoituksilla voitaisiin vähäisempään ongelmaan puuttamalla saada joku toinen ongelma yleistymään. Terveystutkimustuloksille (lonkat, polvet ja silmät) on kuitenkin perusteltua asettaa suositusrajat. Hollannissa patellaluksaatio on kooikerhondjen yleisin terveysongelma, johon verrattuna Suomen tilanne on hyvä, sillä 91 % tutkituista koirista on ollut polviltaan terveitä.

Kooikerhondjea voidaan pitää luontaisesti lisääntyvänä rotuna. Rodun keskimääräinen pentuekoko on pysynyt vuosittain lähes samalla tasolla, reilussa neljässä pennussa per pentue. Kuolleena syntyneitä tai pian syntymänsä jälkeen kuolevia pentuja esiintyy kuitenkin noin joka seitsemännessä pentueessa. Syytä sikiö- ja pentukuolemiin pyritään jatkossakin selvittämään.

4.4 Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

Rodun viimeisin rotumääritelmä on hyväksytty FCI:ssä 13.10.2010 ja on esitetty liitteessä 1. Rotumääritelmään on kirjattu ulkonäöllisiksi virheiksi pienet korvat, kevyet korvat, kiertyvä häntä, töpöttävät liikkeet, kihara tai silkkinen karvanlaatu, liiallinen musta väri oranssin seassa, epäpuhdas valkoinen väri (ticking) ja rotumääritelmän alittava tai ylittävä koko. Vakavia virheitä ovat matalaraajaisuus, sinisilmäisyys, ylä- tai alapurenta, liian lyhyt häntä, valkoinen väri korvissa tai silmien ympärillä. Hylkäävä virhe on se, jos koira on musta-valkoinen tai tricolor-värinen.

Rotumääritelmässä ei ole vaatimuksia, jotka altistaisivat koirat hyvinvointiongelmille. Edellä mainittujen virheiden, vakavien virheiden ja hylkäävien virheiden lisäksi näkyvin poikkeama rotumääritelmästä on tyypin epäyhtenäisyys. Rotumääritelmässä sanotaan kooikerhondjen olevan mittasuhteiltaan lähes neliömäinen, se saa olla hieman säkäkorkeutta pitempi. Rodussa esiintyy jonkun verran tyypiltään raskaita, liian matalaraajaisia tai pitkäselkäisiä koiria. Toisaalta

populaatiosta löytyy myös liian siroja ja kevyitä koiria. Rotu valmistuu fyysisesti varsin myöhään, joten koira kehittyy jopa kolmeen ikävuoteen saakka. Ihanteellinen säkäkorkeus on rotumääritelmän mukaan uroksilla 40 cm (vaihteluväli 37-42 cm) ja nartuilla 38 cm (vaihteluväli 35-40 cm). Osa kooikerhondjeista, erityisesti uroksista, on kuitenkin tätä kookkaampia. Suurimmat Clubregisteriin kirjatut urokset ovat yli 50 cm korkeita ja vastaavasti pienimmät nartut alle 30 cm. Pääasiallisesti koko on kuitenkin viimeisimmän rotumääritelmän asettamissa rajoissa.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Koiranäyttelyt ovat yksilömäärissä mitattuna kooikerhondjen suosituin koiraharrastusmuoto. Suomessa rekisteröidyistä koirista reilusti yli puolet on elämänsä aikana osallistunut näyttelyyn ainakin kerran (taulukko 11). Todellista näyttelyosallistumisten osuutta kasvattaa se, että osa rekisteröidyistä Suomessa näyttelyissä käymättömistä koirista asuu ulkomailla ja osallistuu siellä näyttelyihin.

Suurin osa näyttelyihin osallistuneista koirista on saanut laatuarvosanaksi EH:n (erittäin hyvä) tai sitä paremman. Yli puolet näyttelyihin osallistuneista koirista on ylittänyt ERI:n (erinomainen). Rodunomaisen ulkomuodon takaamiseksi jalostussuositus on ollut alkuperämaan jalostusohjeen tavoin, että jokaisella jalostukseen käytettävällä koiralla olisi vähintään 2 x EH-tulos. Jatkossa Suomessa edellytetään laatuarvostelua vähintään kahdesta näyttelystä, joista toinen on saatu sen jälkeen, kun koira on täyttänyt 15 kk. Jalostukseen hyväksytään laatuarvosanat ERI ja EH. Myös laatuarvosana H hyväksytään, mikäli yhdistelmän toisen koiran tulos on ERI. Jalostuksessa ulkonäön ei tule ohittaa terveys- ja luonnekysymyksiä.

Rodulla ei ole järjestetty jalostustarkastuksia. Rodunomaisen ulkomuodon säilyttämisessä koiranäyttelyt ovat riittäviä, sillä niitä järjestetään enemmän ja alueellisesti tasapuolisemmin, kuin jalostustarkastuksia pystyttäisiin tarjoamaan.

Taulukko 11. Vuosittaiset rekisteröinnit 1996-2009 suhteessa näyttelykäynteihin ja laatuarvosanoihin.

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Rekisteröinnit	16	21	23	4	34	43	39	63	43	81	84	75	77	82
Käynyt näyttelyssä	13	12	18	4	25	28	29	41	29	55	47	41	45	45
Näyttelyissä käyneiden osuus rekisteröinneistä %	81	57	78	100	74	65	74	65	67	68	56	55	58	55
Vähintään EH	12	12	16	4	22	25	27	38	26	51	44	38	40	39
Vähintään ERI	10	11	15	3	17	17	20	31	17	37	31	27	31	27

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Rotu toimii nykyisin pääasiallisesti seura- ja harrastuskoirana sekä alkuperämaassaan vähäisemmässä määrin myös sorsalintujen houkutuskoirana. Rodun nykyinen rakenne ja ulkomuoto mahdollistavat nämä käyttötarkoitukset hyvin. Koska rodulla esiintyy patellaluksaatiota, johon takajalan puutteellinen kulmautuminen on yhteydessä, tulisi ulkomuototuomarien kiinnittää erityistä huomiota terveeseen rakenteeseen sekä muihinkin liioiteltuihin ja/tai epäterveisiin ulkomuoto-ominaisuuksiin, mikäli sellaisia ilmenee.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Rotumääritelmässä ei ole ulkomuotovaatimuksia, jotka altistaisivat koirat hyvinvointiongelmille tai haittaisivat rodun käyttötarkoitusta. Koska rodulla kuitenkin esiintyy patellaluksaatiota, tulisi ulkomuototuomareiden kiinnittää erityistä huomiota takajalan terveeseen kulmautumiseen. Suurin poikkeama rotumääritelmästä on tyyppin epäyhtenäisyys. Osaltaan tyyppin epäyhtenäisyyteen vaikuttaa se, että Hollannissakaan ei ulkomuototuomareilla ole yhtenäistä linjaa oikeasta tyyppistä. Osa hollantilaisista ulkomuototuomareista hyväksyy lievän matalaraajaisuuden, kunhan koiran säkäkorkeus on rotumääritelmän mukainen. Osa puolestaan hyväksyy rotumääritelmän ylittävän koon, kunhan neliömäiset mittasuhteet ovat kohdallaan. Niinpä Suomessakin hyvin monennäköiset koirat voivat näyttelyurallaan edetä jopa muotovalioiksi asti, mikä sinänsä on etu rodun geneettisen monimuotoisuuden säilymiselle. Rodunomaisen ulkomuodon turvaamiseksi jalostukseen käytettävillä koirilla tulee olla laatuarvostelu kahdesta näyttelystä, joista toinen on saatu sen jälkeen, kun koira on täyttänyt 15 kk. Jalostukseen hyväksytään laatuarvosanat ERI ja EH. Myös laatuarvosana H hyväksytään, mikäli yhdistelmän toisen koiran tulos on ERI. Jalostuksessa ulkonäön ei tule ohittaa terveys- ja luonnekysymyksiä. Kaiken kaikkiaan Suomessa on kasvatettu erittäin korkealaatuisia kooikerhondjeja, jotka ovat saavuttaneet myös kansainvälistä menestystä.

5. Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Aiemman tavoiteohjelman aikana vuosina 2007-2010 käytetyimpien jalostuskoirien taso on esitetty taulukoissa 12 ja 13. Taulukosta selviää, että uroksilla on ollut sukupolven aikana enimmillään neljä, nartuilla kolme pentuetta. Lonkkatutkimustulokset puuttuvat ulkomaisilta uroksilta sekä yhdeltä kotimaiselta nartulta, tutkittujen osalta urokset ovat olleet huonoimmillaan B-lonkkaisia, nartuista yksi on ollut D-lonkkainen. Kyynärät on kuvattu yli kolmanneksella koirista, eikä tuloksissa ole ollut huomauttamista, sillä kaikki ovat olleet 0/0. Myös polvitutkimustulokset ovat pääsääntöisesti olleet 0/0, tosin kolmella koiralla on ollut ykkösen polvet. Silmätutkimustulokset eivät ole osoittaneet merkkejä perinnöllisistä silmänsairauksista.

Taulukko 12. Vuosina 2007-2010 käytetyimpien jalostusurosten terveystutkimustulokset. Ruotsalaisten koirien osalta tietolähteenä on Hunddata)

	UROS	Pentueita	Pentuja	Lonkat	Kyynärät	Polvet	Silmät
1	BLACK AMIIKOS DELFINUS DIS	4	15	B/B	0/0	0/0	OK
2	MANUSIA'S TIMMIE-THE DUTCH	3	15	B/B	-	0/0	OK
3	GIJS V.'T HUIS TEN BILDT	2	14	A/A	-	0/0	OK
4	BLACK AMIIKOS GODEBERT GOCKO	3	14	A/A	0/0	1/0	OK
5	CAVALRIINA'S MAXI MASSIMO	4	13	A/A	0/0	0/0	OK
6	BLACK AMIIKOS YORDI YANNICK	2	12	B/B	0/0	0/0	OK
7	ESTAIIKA'S BACARDI	1	12	A/A	0/0	0/0	OK
8	LUCKY NANA'S EGREGIO OPTIMUS	2	11	A/A	-	0/0	OK
9	OF AURA MAR-LEE BURLY CHOCHOSAN	2	9	A/A	-	0/0	OK
10	MANUSIA'S LIMBO (RUOTSI)	2	9	B	-	PL1	OK
11	LUCKY NANA'S EXIMIA PRIMUS	2	9	A/B	-	0/0	OK
12	ESTAIIKA'S CASHMERE	1	9	A/A	0/0	0/0	OK
13	HAPPY HANNES V.H. RUNXPUTTEHOF	1	8	B/B	-	0/0	OK
14	ARON (SVEITSI)	1	8				
15	GOLDEN GIEL V H RUNXPUTTEHOF	1	8	A	-	PL0	OK

	(RUOTSI)						
16	AKEEM	2	7	A/A	-	0/0	OK
17	WISHDECOY OZZY NIKITA	1	7	B/A	-	0/0	OK
18	MIDNIGHT JOIKA'S LUITSEN LUP	2	7	A/A	0/0	0/0	OK
19	ESTAICA'S CYRUS	3	6	A/A	0/0	0/0	OK
20	WISHDECOY PHOENIX NICOLE	1	6	B/B	-	0/0	OK
21	LUCKY NANA'S FERRA FIORAANO	1	6	A/A	-	0/0	OK
22	MILFEDDYG INNEMEND ELAICA	2	6	A/B	-	0/0	OK
23	MANUSIA'S MERVIN (RUOTSI)	1	6	B	-	PL0	OK

Taulukko 13. Vuosina 2007-2010 käytetyimpien jalostusnarttujen terveystutkimustulokset.

	NARTTU	Pentueita	Pentuja	Lonkat	Kynnärät	Polvet	Silmät
1	MARICOSAN'S ORION DUENNA	3	17	A/A	-	0/0	OK
2	BLACK AMIIKOS RAMKJE RIEM	2	14	A/A	0/0	0/0	OK
3	FREETAIN'S LAHTIINKA KOOIARA	1	12	-	-	0/0	OK
4	BULLBENZ KOOI SADE GERI	2	11	A/A	-	0/0	OK
5	BLACK AMIIKOS VOGELTJE VRODE	3	11	A/B	0/0	0/0	OK
6	CAVALRIINA'S HILLA HENRIETTA	1	9	A/A	-	0/0	OK
7	MARICOSAN'S MACULA DUENNA	2	9	B/B	0/0	0/0	OK
8	OAKMEADOW XANA-SHIMMER	2	9	A/A	-	0/0	OK
9	CAVALRIINA'S FERA FALUSIA	1	8	A/A	-	0/0	OK
10	BLACK AMIIKOS MAARKE MEITJE	1	8	A/A	0/0	0/0	OK
11	CAVALRIINA'S SUSAN SAFIRA	1	8	A/A	-	0/0	OK
12	BULLBENZ KOOI UMA GERI	1	8	A/A	0/0	0/0	OK
13	ESTAICA'S SINELDA	1	8	A/A	-	0/1	OK
14	HUVI-TUULEN DONNA LEON	2	7	A/A	-	0/0	OK
15	BLACK AMIIKOS BEITSCHEN BENINE	2	7	D/C	0/0	0/0	OK
16	TAGA'S ROSALIL	2	7	A/A	0/0	0/0	OK
17	CAVALRIINA'S NORI NANSEN	1	7	C/C	-	0/0	OK
18	BLACK AMIIKOS IBELINE ILA	1	6	A/B	0/0	0/0	OK
19	BLACK AMIIKOS YETTE YOLINDA	1	6	A/A	0/0	0/0	OK
20	ALPPIMAJAN TUIKE	1	6	C/B	0/0	0/0	OK
21	LUCKY NANA'S BELLADONNA	1	6	A/A	0/0	0/0	OK
22	MUSKETTIKOIRAN KLEONITA	2	6	C/C	-	0/0	OK
23	MUSKETTIKOIRAN QUTAR	1	6	C/C	-	0/0	OK

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Edellinen jalostuksen tavoiteohjelma on hyväksytty Kennelliiton jalostustieteellisen toimikunnan kokouksessa vuonna 2007. Jalostuksen tavoitteet määriteltiin sanallisesti populaation koolle, koirien terveydelle, ulkomuodolle, luonteelle ja lisääntymiselle. Edellisen JTON voidaan katsoa vaikuttaneen erityisesti vuosina 2005-2010 rekisteröityjen koirien (495 kpl) jalostuskäyttöön, joilla on lonkka- polvi- ja silmätutkimustulos sekä näyttelytulos (112 kpl). Jalostussuosituksia noudattaen olisi lonkkien puolesta jäänyt yksi koira D-tuloksen vuoksi käyttämättä, polvien puolesta yksi 2-tuloksen saanut, näyttelytuloksissa yksi ei olisi yltänyt tulokseen EH ja silmien distichiasiksen vuoksi jäisi lisääntymättä viisi koira. Nämä tutkimustulokset eivät satu samoille koirille, joten jalostussuosituksia karsivat kaikkiaan kahdeksan koira jalostuksesta. Näin ollen 93 % terveystutkituista ja näyttelyssä käyneistä koirista täyttää jalostusvaatimukset. Muilta osin tavoitteiden toteutumisesta on arvioitu taulukossa 14. Taulukosta käy myös ilmi se, että luonteen arviointi Hollannin tapaan näyttelykäyttäytymisen perusteella ei ole karsinut yhtään koira jalostuskäytöstä.

Taulukko 14. Aiemman JTON toteutuminen. Yhdistelmien lukuarvot koottu vuosilta 2007-2010.

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Populaation monimuotoisuuden säilyttäminen	Suosituksien maksimijälkeläismäärille Sukusiitosasteen pitäminen ennallaan, 2007: 2,28 %	Suurin jälkeläismäärä 17 pentua kolmessa pentueessa 2010: 2,10 %
Terveystilanteen seuranta	Terveyskysely Vanhuus- ja kuolinsyykysely Terveysseuranta Terveystutkimus- ja koetulosten julkaiseminen Terveystutkimustuloksille suositellut raja-arvot Terveysasioista tiedottaminen	Tehty vuonna 2006, tulokset julkaistu Kooikerhondje-lehdessä Tehty vuonna 2008; nykyisin KoiraNetiin on mahdollista täyttää kuolinsyytiedot Kasvattien tiedot kysytään vuosittain Clubregister-päivityskierroksen yhteydessä Kootaan ja julkaistaan vuosittain 90 % yhdistelmistä täyttää vaatimukset; joiltakin puuttuu terveystutkimustulos, joillakin se on alle raja-arvon. Kooikerhondjelehdessä artikkelit mm. patellaluksaatiosta, munuaissairauksista, hampaista
Ulkomuodon säilyttäminen rotutyypillisenä	Suosituksien näyttelytuloksista	96 % yhdistelmistä täyttää vaatimukset
Luonteen parantaminen	Jalostusvalintojen ohjaaminen näyttelykäyttäytymisen perusteella Luonneasioista tiedottaminen Luonteen testaaminen	100 % yhdistelmistä täyttää vaatimukset Kooikerhondje-lehden artikkelit koiran käyttäytymisestä, peloista ja luonteen testaamisesta Yhdistyksen järjestämät luonnetestit 2007, 2008, 2009 ja 2010, etusija kooikerhondjeilla
Normaalin lisääntymiskäyttäytymisen	Pentueseuranta	Tiedot pentueista kerätään vuosittaisen Clubregister-

vaaliminen	Pentuekoon säilyttäminen, 2007: 4 pentua	päivityksen yhteydessä 2010: 4,5 pentua
Kasvattajien tukeminen	Jalostuspäivien järjestäminen joka toinen vuosi Jalostusuroslistan ylläpitäminen Jalostussuosituksista viestiminen	Järjestetään nykyisin vuosittain Yhdistyksen kotisivujen jalostusuroslistalla oli vuoden 2010 lopussa 28 urosta. Yhdistelmien sukujen sairausriskien kartoitus osana jalostuspuoltoa, pentuvälitys jalostuspuollon saaneille pentueille

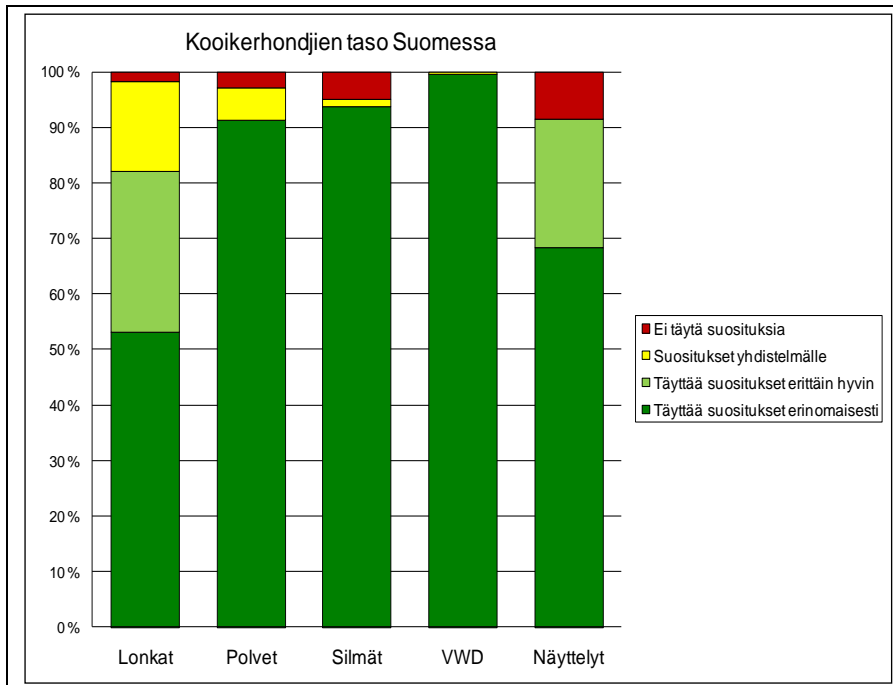
6. Jalostuksen tavoitteet ja toteutus

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuksen perusidea on toisaalta turvata rodun hyvien ominaisuuksien säilyminen ja toisaalta parantaa rodun ongelmakohtia. Jalostukseen tulisi käyttää keskitasoa parempia koiria mahdollisimman laajasti, jotta rodun geneettinen monimuotoisuus ei kärsisi muiden ominaisuuksien tavoittelusta. Kokonaisuuden kannalta ei ole vaarallista, mikäli jalostukseen käytetään yksittäisiä keskitasoa huonompia koiria etenkin, jos yhdistelmän toinen osapuoli tarkoituksellisesti valitaan huonoa ominaisuutta kompensoimaan. Sen sijaan, jos eniten käytetyt koirat ovat minkä tahansa ominaisuuden suhteen keskitasoa huonompia, on rodun keskitaso vaarassa lähteä luisumaan huonompaan suuntaan.

Rotumääritelmän mukaan kooikerhondjea on käytetty ja käytetään yhä sekä sorsalintujen houkuttelijana että tuhoeläinten tappajana. Kummatkin käyttömuodot ovat kuitenkin harvinaisia, eikä rodulla ole rodunomaista käyttökoetta. Kooikerhondjen jalostus nykymuotoonsa on tehty koiranäyttelyiden avulla ulkomuoto-ominaisuuksia painottaen. Rotu on pääasiassa seura- ja harrastuskoira.

Kooikerhondje on rotuna terve ja pitkäikäinen, eikä sillä ole sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä. Sitä voidaan pitää luonnollisesti lisääntyvänä rotuna. Kooikerhondjen terveystutkimustulokset ovat erinomaisen hyvällä tasolla. Yli puolet tutkituista kooikerhondjeista on A-lonkkaisia, 0-polvisia, terveysilmäisiä ja geneettisesti vWd-vapaita, minkä lisäksi yli puolet näyttelyissä käyneistä koirista on saanut laatuarvosanaksi ERIn (kuva 4). Näissä ominaisuuksissa riittää, että populaation nykyistä tasoa pidetään yllä.

Kuva 4. Kooikerhondjipopulaation taso Suomessa laskettuna kaikista tutkimustuloksista. 'Täyttää suositukset erinomaisesti' -luokassa on A-lonkat, 0-polvet, terveet silmät, vwd-vapaa ja ERI-tulos näyttelystä. 'Täyttää suosituksen erittäin hyvin' -luokassa on B-lonkat ja EH-tulos näyttelystä. 'Suositukset yhdistelmälle' -luokassa on C-lonkat, 1-polvet, mrd tai phtvl/phpv aste 1-tulokset. 'Ei täytä suosituksia' luokassa on D-lonkat, 2- ja 3-polvet, distichiasis ja kaihi sekä H tai sitä huonompi näyttelytulos (edellisen tavoiteohjelman raja-arvona EH).

Kuten kuvasta 4 nähdään, ulkomuoto on merkittävin tekijä, joka karsii rodun yksilöitä jalostuskäytöstä, mikäli jalostukseen suositellaan ainoastaan EH:n tai sitä paremman laatuarvosanan saaneita koiria. Vastikään tehty rotumääritelmän tarkennus korostanee ulkomuodon asemaa entisestään. Rodun kannalta ilmeisin uhka on matadorijalostus näyttelyvoittajilla, mitä viime vuosina on Suomessa onneksi onnistuttu välttämään. Toisaalta yksittäisissä yhdistelmissäkin pyritään vahvasti kohti ihanneulkonäköä. Tämä rajoittaa voimakkaasti urosvalikoimaa, joka kasvattajilla on käytössään kunkin nartun sulhasta pohtiessaan. Kasvattajat myös saattavat valita pentueistaan seuraavaksi jalostuskoirakseen sen narttupennun, joka on parhaiten väritynyt ja rakenteeltaan lupaavin. Koska saman pentueen pennutkin voivat olla keskenään hyvin eriluonteisia, voi ulkonäkövirhe pahimmillaan estää luonteeltaan tasapainoisimman pennun valinnan.

Kooikerhondjen populaatio on edelleen niin pieni, että ihannetilanteessa yksittäisiä koiria tulisi käyttää jalostukseen vain yksi tai kaksi kertaa ja samalla pyrkiä huolehtimaan siitä, ettei toisen polven jälkeläisten osuus nouse liian suureksi. Erityisesti minkä tahansa ominaisuuden suhteen keskitasoa huonompia koiria (kuva 4) ei ole perusteltua käyttää toistuvasti jalostukseen. Rodun perustamiseen on Clubregisterin mukaan käytetty kolmeatoista tai neljäätoista taustaltaan tuntematonta koiraa. Nykyiset kooikerhondjet ovat siis geneettisesti hyvin samankaltaisia, eikä rodun suurempi yhtenäistäminen ole tarpeen. Kapean geenipohjan vuoksi on myös mahdollista, että rodulla ilmenee perinnöllisiä sairauksia, joita sillä ei ennen ole ollut.

Eniten parannettavaa olisi rodun luonteessa. Rotumääritelmässä luonne on määritelty osin vastakohtaisesti – toisaalta koiran tulisi toimia houkutuskoirana ohjaajansa hienovaraisten vinkkien mukaan, toisaalta ehdottoman itsenäisesti tuhoeläimiä tappaessaan. Kooikerhondjeilla esiintyy jossain määrin sekä arkuutta että aggressiivisuutta, jonka vuoksi koiria on Suomessakin jouduttu lopettamaan. Jalostuskoirien ja -yhdistelmien valinnassa kuitenkin kiinnittää huomiota koirien

luonteeseen ja erityisesti niiden tapaan reagoida uhkaavissa ja pelottavissa tilanteissa. Luonteen osalta jalostuksen tavoitteena on, että ongelmakoiria ei syntyisi lainkaan. Siksi arkoja ja/tai aggressiivisia koiria ei saa käyttää jalostukseen.

Rodun jalostustavoitteet jaksolla 2012-2016 ovat pääosin samat kuin edellisen jalostuksen tavoiteohjelman aikana. Ne ovat rodun luonteen parantaminen, populaation monimuotoisuuden turvaaminen, rodun terveyden ja normaalin lisääntymiskäyttäytymisen vaaliminen sekä ulkomuodon säilyttäminen rotutyypillisenä. Näitä kuvaavat mittarit ovat:

- vuoden 2015 loppuun mennessä luonnekuvauksessa tai luonnetestissä käyneitä koiria yli 100
- arkuuden ja/tai aggressiivisuuden vuoksi hylätyn luonnekuvaustuloksen saaneita koiria ei ole käytetty jalostukseen
- maksimijälkeläismäärä rodun keskitason ylittävällä koiralla 21 pentua
- maksimipentuemäärä rodun keskitason alittavalla koiralla 3 pentuetta
- pentueiden keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste jaksolla 2012-2015 noin 2 %.
- vuoden 2015 loppuun mennessä DLA-tutkittujen koirien määrä yli 150
- tervelonkkaisten (A tai B) koirien osuus vuosina 2012-2015 tutkituista koirista yli 80 %
- tervepolvisten (PL 0) koirien osuus vuosina 2012-2015 tutkituista koirista yli 90 %
- terveysilmäisten koirien osuus vuosina 2012-2015 tutkituista koirista yli 90 %
- vwd-vapaiden koirien osuus vuosina 2012-2015 rekisteröidyistä koirista yli 95 %
- keskimääräinen vuosittainen pentuekoko jaksolla 2012-2015 yli 4 pentua / pentue
- näyttelyissä käyneitä koiria yli 50 % vuosittain rekisteröidyistä koirista

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

TERVEYDENTILA JA ASTUTUSIKÄ

- Sekä nartun että uroksen tulee olla terveitä ja hyvässä kunnossa
- Astutushetkellä uroksen tulee olla vähintään 18 kk ja nartun vähintään 22 kk.
- Astutushetkellä aiemminkin synnyttäneen nartun ei tulisi olla täyttänyt vielä 8 vuotta, ensisynnyttäjän tulisi olla enintään 5 vuoden ikäinen.

PERUSTELUT: Jalostukseen käytettävän koiran tulee olla terve. Rodun geenipohjan kapeuden vuoksi kooikerhondjella voi ilmetä myös muita kuin jäljempänä lueteltuja perinnöllisiä tai perinnöllistä alttiutta aiheuttavia sairauksia tai kehityshäiriöitä. Mikäli sairaus tai kehityshäiriö on vakava ja voi periytyä koiran jälkeläisille, ei koiran jalostuskäyttöä suositella. Yhdistelmää suunniteltaessa kasvattajan tulee ottaa huomioon koirien lähisuvuissa esiintyneet sairaudet. Astutusikäsuosituksella kasvattajia pyritään ohjaamaan maltilliseen jalostuskäyttöön.

JÄLKELÄISMÄÄRÄT

- Yhden koiran elinikäinen maksimijälkeläismäärä Suomessa on 21 pentua.
- Yhdelle koiralle suositellaan enintään 2 pentuetta, kunnes ensimmäinen pentue on 18 kk ikäinen.
- Samaa yhdistelmää ei tulisi uusia, mikäli yhdistelmän edellisestä pentueesta on syntynyt 3 tai useampia pentuja.

PERUSTELUT: Ihannetilanteessa yksittäisiä koiria tulisi käyttää jalostukseen vain yksi tai kaksi kertaa ja samalla pyrkiä huolehtimaan siitä, ettei toisen polven jälkeläisten osuus nouse liian suureksi. Maltillisella jalostuskäytöllä kasvattajat ja koiranomistajat saavat enemmän tietoa sekä jalostusyksilön että jälkeläisten terveydestä ja ominaisuuksista ennen kuin mahdollisesti jatkavat

yksilön jalostuskäyttöä. Erityisesti rodun keskiarvoa huonompia yksilöitä (C-lonkat, 1-polvet, PHTVL/PHPV aste 1, MRD, vwd-kantaja tai näyttelytulos H) ei ole perusteltua käyttää toistuvasti rodun jalostukseen, jotta seuraavassa sukupolvessa olisi entistä vähemmän ongelmia. Matadorijalostuksen enimmäisrajana on, että yhden koiran elinikänään saama jälkeläisten osuus syntyneistä pennuista ei tulisi olla yli 10 %:n kahtena edellisenä vuonna syntyneistä pennuista tai yli 5%:n viitenä peräkkäisenä vuonna syntyneistä. Jakson 2006-2010 rekisteröintimäärillä matadorikäyttöä voidaan siis pitää noin 18-21 pennun rajan ylitystä. Lukua voidaan tarkistaa kesken JTO-kauden, mikäli rekisteröinneissä tapahtuu olennaisia muutoksia.

ENM

Sairaus on resessiivisesti periytyvä eli sairastunut koira on saanut viallisen geenin kummaltakin vanhemmaltaan, jotka puolestaan ovat oireettomia kantajia. Kesäkuussa 2012 Hollannista saadun tiedon mukaan ENM:ään on pitkällisen tutkimustyön tuloksena kehitetty geenitesti, jolla voidaan tunnistaa ENM-sairaata, ENM-kantajat ja ENM-vapaat koirat. Arvion mukaan jopa 15-20 % hollantilaisista kooikerhondjeista on ENM-kantajia. Määrä on niin suuri, että taudin kantajia ei suljeta jalostuksesta. Uuden jalostusohjeen mukaan kaikki jalostuskoirat on Hollannissa tästä lähin ENM-testattava ja sallitut yhdistelmät ovat vapaa x vapaa tai kantaja x vapaa. Suomessa odotetaan vuoden 2012 aikana tutkimustuloksia Hollannissa testatuista koirista, minkä jälkeen päätetään suosituksista sairauden vastustamiseksi.

EPILEPSIA

- Sairasta koiraa ja sairaan koiran jälkeläistä ei tule käyttää jalostukseen
- Koiraa, jonka jälkeläinen on saanut toistuvasti epileptistyyppisiä kohtauksia, ei tule jatkossa enää käyttää jalostukseen

PERUSTELUT: Epilepsian periytymismekanismi on kooikerhondjella epäselvä, mutta perustuu ilmeisesti altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta esiintymiseen sukulinjoittain. Koska rodussa esiintyy epilepsiaa, olisi jokaisessa yhdistelmässä tärkeää tuntea sukujen riskit mahdollisimman tarkkaan. Mitä laajempaa osaa lähisuvusta jalostuksesta sulkeminen koskee, sitä todennäköisemmin epilepsiatapaukset eivät tule koskaan yleiseen tietoon. Näin ollen sekä liian tiukat että liian löysät jalostuskriteerit johtavat todennäköisesti epilepsian yleistymiseen.

AUTOIMMUUNISAIRAUDET

- Sairaita koiria ei tule käyttää jalostukseen
- Koiria, joiden lähisuvussa esiintyy oireiltaan samantyyppisiä autoimmuunisairauksia, ei tule yhdistää

PERUSTELUT: Alttius sairastua immuunivälitteiseen sairauteen liittyy perimään. Perinnöllisyyttä on kuitenkin vaikea osoittaa, ellei samantyyppistä taudinkuvaa esiinny muilla saman sukulinjan koirilla. Lisäksi sairauden puhkeamiseen saatetaan tarvita ulkoisia tai sisäisiä altistavia tekijöitä. Mitä laajempaa osaa lähisuvusta jalostuksesta sulkeminen koskee, sitä todennäköisemmin autoimmuunisairaudet eivät tule koskaan yleiseen tietoon. Näin ollen sekä liian tiukat että liian löysät jalostuskriteerit johtavat todennäköisesti sairauksien yleistymiseen. Vuonna 2011 käynnistyneen rodun DLA-kartoituksen toivotaan lisäävän tietoa autoimmuunisairauksien riskeistä.

TYYPIN III VON WILLEBRANDIN TAUTI

- Koiran vWd-status (vapaa/kantaja/sairas) tulee olla selvitetty joko koiran oman geenitestin perusteella tai aiempien sukupolvien geenitestien perusteella.
- Jalostukseen hyväksytään yhdistelmät vapaa x vapaa tai kantaja x vapaa.

PERUSTELUT: Sairaus on resessiivisesti periytyvä eli sairastunut koira on saanut viallisen geenin kummaltakin vanhemmaltaan, jotka puolestaan ovat oireettomia kantajia. Geneettinen vWd-status

voidaan selvittää Hollantiin lähetettävällä verinäytteellä, jonka perusteella määritetään, onko koira vWd-sairas, vWd-kantaja vai vWd-vapaa.

LONKKADYSPLASIA ELI LONKKANIVELLEN KASVUHÄIRIÖ (HD)

- Jalostukseen käytettävien koirien lonkat tulee tutkia koiran ollessa vähintään 12 kk ikäinen
- Jalostukseen hyväksytään tulokset A ja B sekä tulos C, mikäli yhdistelmän toisen koiran tulos on A tai B.

PERUSTELUT: D- ja E-lonkkaista koira ei suositella käytettäväksi jalostukseen lainkaan, sillä huonolonkkaisen koiran katsotaan toisaalta voivan itse kärsiä kasvuhäiriöstään ja lisäksi voivan periyttää kasvuhäiriötä jälkeläisilleen. Lonkkadysplasian perustuu altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta esiintymiseen. Jalostuskäyttöä suunniteltaessa tulee siksi ottaa selvää myös koiran lähisukulaisten tutkimustuloksista.

PATELLALUKSAATIO (PL)

- Jalostukseen käytettävien koirien polvet tulee tutkia koiran ollessa vähintään 12 kk ikäinen
- Jalostukseen hyväksytään tulos 0 sekä tulos 1, mikäli yhdistelmän toisen koiran tulos on 0.

PERUSTELUT: PL2- ja PL3-polvista koira ei suositella käytettäväksi jalostukseen lainkaan, sillä sen katsotaan toisaalta voivan itse kärsiä kasvuhäiriöstään ja lisäksi voivan periyttää kasvuhäiriötä jälkeläisilleen. Patellaluksaation periytyminen perustuu altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta esiintymiseen. Jalostuskäyttöä suunniteltaessa tulee ottaa selvää myös koiran lähisukulaisten tutkimustuloksista.

PERINNÖLLISET SILMÄSAIRAUDET

- Jalostukseen käytettävien koirien silmät tulee tutkia koiran ollessa vähintään 12 kk ikäinen
- Astutushetkellä tutkimustulos saa olla enintään 24 kk vanha
- Kun koira on tutkittu yli 6-vuotiaana silmiltään terveeksi, on tulos voimassa koiran loppuiän.
- Mikäli koiralla todetaan perinnöllinen katarakta tai ylimääräisiä ripsiä (distichiasis), sitä ei tule käyttää jalostukseen.
- Jalostukseen hyväksytään kuitenkin MRD tai PHTVL/PHPV aste 1, mikäli yhdistelmän toinen koira on tervesilmäinen.

PERUSTELUT: Kooikerhondjeilla silmäsairauksien periytymismekanismeja ei tarkkaan tunneta. Tyypillisesti perinnölliset sairaudet ilmenevät viimeistään aikuisiällä. Perinnöllisen kaihin osalta oletetaan, että sairastuneen koiran vanhemmat ovat kumpikin kaihin kantajia. Myös väärin asettuneiden ripsien periytyvyys on todettu voimakkaaksi, ja sitä on kooikerhondjeilla esiintynyt useissa eri maissa.

HÄNTÄMUTKA JA MUUT NIKAMAMUUTOKSET

- Koira, jolla on vaikea-asteinen nikamamuutos selän tai hännän nikamissa, ei tule käyttää jalostukseen.
- Yhdistelmää, josta on syntynyt pentuja, joilla on vaikea-asteisia nikamamuutoksia, ei tule uusia.

PERUSTELUT: Mitä ylempänä mutka hännässä on ja mitä jyrkempi kulma on, sitä vaikea-asteisempaan sitä pidetään. Häntämutkat vaikuttavat yleistyneen rodussa Hollannissa ja muissa maissa, myös Suomessa. Tämän vuoksi, ja koska niillä saattaa olla yhteyttä vakavampiin nikamamuutoksiin, häntämutkaisten koirien jalostuskäyttöä ei suositella, eikä yhdistelmää, joka on tuottanut häntämutkaisen jälkeläisen, saa uusia.

NÄYTTELY- JA KOETULOKSET

- Jalostukseen käytettävillä koirilla tulee olla laatuarvostelu kahdesta näyttelystä, joista toinen on saatu sen jälkeen, kun koira on täyttänyt 15 kk.
- Jalostukseen hyväksytään laatuarvosanat ERI ja EH. Myös laatuarvosana H hyväksytään, mikäli yhdistelmän toisen koiran tulos on ERI.
- Mikäli koira on aggressiivisen käytöksen vuoksi asetettu kilpailukieltoon, sitä ei tule käyttää jalostukseen.
- Mikäli koiran luonnekuvaus hylätään arkuuden ja/tai aggressiivisuuden vuoksi, koiraa ei tule käyttää jalostukseen.

PERUSTELUT: Rodunomaisen ulkonäön turvaamisen vuoksi kasvattajien tulee harrastaa näyttelytoimintaa ainakin jonkin verran. Suosituksen tarkoitus on kannustaa kasvattajia ja koiranomistajia osallistumaan koiranäyttelyihin, sillä silloin myös rotuyhdistys saa tietoa siitä, mihin suuntaan rodun ulkonäkö kehittyy. Näyttelytulokseksi hyväksytään myös H, kun kasvattaja valitsee yhdistelmän toisen osapuolen tiedossaan olevaa ulkonäkövirhettä kompensoiden. Voimassa olevan ohjeen mukaisesti Kennelliitto voi asettaa koiran kilpailukieltoon, jos se on kolme kertaa suljettu kilpailusta/hylätty sillä perusteella, että se on selvästi vihainen ihmistä tai toista koiraa kohtaan. Koiralle voidaan antaa kilpailukielto jo yhdestä suljettu / hylätty –kerrasta, mikäli seuraukset ovat olleet vakavat. Jalostuksen tavoitteena on luonteiden parantaminen ja erityisesti se, että ongelmakoiria ei syntyisi lainkaan. Siksi hylätyn luonnekuvaustuloksen saaneita koiria ei tule käyttää jalostukseen.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestön toimenpiteillä pyritään saavuttamaan jaksolle 2012-2016 asetetut rodun jalostuksen tavoitteet. Jalostustoimikunnan tehtävät säilyvät ennallaan (esitetty luvussa 3). Tärkeimmät toimenpiteet kohdistuvat jatkuvaan jalostussuosituksista ja terveys- ja luonneasioista viestimiseen ja kasvatustyön tukemiseen. Tärkeimmät viestintäkanavat ovat jalostustoimikunnan sähköposti, Suomen Kooikerhondjeyhdistyksen nettisivut osoitteessa www.kooikerhondje.fi, nettisivujen jäsenistölle suunnattu keskustelupalsta, neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Kooikerhondje-jäsenlehti sekä vuosittainen tulosjulkaisu. Myös Spanieliiton lehteä ja nettisivuja hyödynnetään viestinnässä.

Lähivuosien tärkein projekti on kasvattajien ja harrastajien yhdessä käynnistämä DLA-monimuotoisuuden kokonaistilanteen kartoittaminen. Kartoituksella halutaan turvata harvinaisempien haplotyyppien säilyminen ja siten edistää rodun terveyttä. Lisäksi on mahdollista, että kartoituksen myötä voidaan yhteistyössä Hollannin kanssa löytää riskihaplotyyppi ja siten keinot esimerkiksi polymyosiitin vastustamiseen. Tähän mennessä rodulta on löydetty kahdeksan haplotyyppiä (tilanne toukokuussa 2012), kun potentiaalinen maksimi on 2 x 13 eli 26 haploa, mikäli kaikki rodun kantakoirat ovat olleet keskenään erilaisia heterotsygootteja.

Rodun pentue- ja terveysseuranta tehdään kaksi kertaa vuodessa Clubregister-päivityksien yhteydessä, minkä lisäksi koiranomistajia kannustetaan täyttämään tiedot kuolleista koirista kuolinsyynineen KoiraNetiin. Jalostusurostusta ylläpidetään yhdistyksen nettisivuilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Rotukohtainen neuvottelu järjestetään vuosittain ja rodun oma erikoisnäyttely pääsääntöisesti joka toinen vuosi. Näyttelyiden järjestämisen lisäksi rodunomaisen ulkomuodon turvaamisessa keskeinen toimenpide on kotimaisten ulkomuototuomarien kouluttaminen yhteistyössä Spanieliiton kanssa. Myös ulkomaisiin kooikerhondjeyhdistyksiin pidetään yhteyttä ja osallistutaan Hollannissa järjestettäviin kansainvälisiin rotuseminaareihin kuulemaan ja keskustelemaan ajankohtaisista aiheista.

Rodun luonteen parantamiseksi yhdistys pyrkii aloittamaan omien MH-kuvausten järjestämisen vuodesta 2012 alkaen. Tavoitetta vaikeuttaa se, että luonnekuvaajia on edelleen vaikea saada. MH-kuvauksia ei myöskään pystytä ainakaan alkuvaiheessa järjestämään alueellisesti tasapuolisesti. Tähän mennessä kooikerhondjeja on luonnekuvattu kahdeksan kappaletta. Tavoite sadan koiran kuvaamisesta vuoden 2015 loppuun mennessä on kova, mutta mahdollista saavuttaa, mikäli testejä pystyttäisiin järjestämään 1-2 kappaletta vuosittain ja koiranomistajat innostuisivat osallistumaan niihin.

Kooikerhondje ei ole hakeutunut PEVISAan, koska rodun terveysongelmat esiintyvät suhteellisen harvalukuisina, rodun tyypillisestä luonteesta ei ole tutkimustuloksia ja suosituksia maksimijälkeläismääräksi on viime vuosina noudatettu hyvin. PEVISAan hakeutumisen tarve on kuitenkin syytä arvioida myös seuraavan tavoiteohjelman laatimisen yhteydessä.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Vajaassa kahdessa vuosikymmenessä kooikerhondje on vakiinnuttanut asemaansa Suomessa ja sen populaatio kasvaa edelleen. Uusia kasvattajia tulee rodun pariin vuosittain ja myös rodun pitkänlinjan kasvattajat ovat pysyneet rodun parissa. Rotuyhdistyksen pentuvälitykseen tulleiden kyselyiden perusteella kysyntää on ollut enemmän kuin tarjontaa. Nelikenttäanalyysi rodun vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista ja uhkista on esitetty taulukossa 15.

Rotuyhdistyksen tehtävä on varautua uhkakuviin ja pyrkiä estämään niiden toteutuminen. Kooikerhondjella suurimmat uhat liittyvät sukusiitostaantumaa, jalostuskoirien liikakäyttöön ja kasvattajien välisiin ristiriitoihin.

Taulukko 15. Kooikerhondjen vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat.

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - terve, pitkäikäinen ja luonnollisesti lisääntyvä rotu - kätevän kokoinen koira, jolla on helppohoitoinen turkki - kanta kasvaa tasaisesti - monipuolinen seura- ja harrastuskoira - lähes kaikki kasvattajat ovat rotuyhdistyksen jäseniä - kohtuullisen pieni sukusiitosaste - Clubregister hyvä apuväline rodun tilan seurannassa - aktiivinen rotuyhdistys 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - kapea geenipooli - luonneongelmat - kasvattajien kokemattomuus - pieni yhdistys, pienet resurssit
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - kasvattajayhteistyön lisääminen - yhteistyö muiden maiden rotuyhdistysten kanssa 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> - sukusiitostaantuma - jalostuskoirien liikakäyttö - kasvattajien väliset ristiriidat ja salailun lisääntyminen

Sukusiitostaantuma on uhka mille tahansa suljetulle populaatiolle. Jokainen hyväkin yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleeleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä. Kooikerhondjen perimää ei voida monipuolistaa ilman uusia rotuunottoja, mikä nykyisen erinomaisen terveystilanteen ja pitkäikäisyyden huomioon ottaen ei näyttäisi olevan tarpeenkaan. Autoimmuunityyppisten sairauksien ilmeneminen voi kuitenkin viitata jonkinasteiseen sukusiitostaantumaa, joka toteutuessaan voi johtaa myös hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen, ja aiheuttaa esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua,

pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdus- ja allergia-alttiutta. Sukusiitostaantumaa voidaan parhaiten ehkäistä turvaamalla rodun nykyinen perinnöllinen monimuotoisuus, jotta rotu säilyisi terveenä ja pitkäikäisenä myös tulevina vuosikymmeninä.

Jalostuskoirien liikakäyttö on suuri uhka perinnölliselle monimuotoisuudelle. Mitä harvemman koiran geenit pääsevät eteenpäin seuraavaan sukupolveen, sitä nopeammin rodun geneettinen vaihtelu köyhtyy. Jalostusvalintoja pyritään ohjaamaan tiedottamisella ja suosituksilla, jotka kannustavat kasvattajia maltillisuuteen sekä pentueiden ajoituksessa että niiden määrässä. Tällä pyritään vaikuttamaan myös siihen, etteivät myöhemmällä iällä puhkeavat sairaudet yleistyisi populaatiossa.

Kasvattajien välisten ristiriitojen syveneminen on uhka rodulle siksi, että se hankaloittaa jalostusvalintoja, vähentää avointa keskustelua ja voi johtaa salailuun, vähättelyyn ja syytelyyn. Pienessä yhdistyksessä henkilöiden erimielisyydet voivat aiheuttaa ongelmia myös yhdistyksen toiminnalle. Merkittävä osa ennaltaehkäisevää toimintaa on järjestää yhteisiä, kaikille avoimia kasvattajille ja harrastajille suunnattuja tapahtumia sekä tiedottaa kasvattajia ja harrastajia säännöllisin väliajoin rodun tilanteesta.

6.5 Toimintasuunnitelma sekä tavoiteohjelman seuranta

Rotujärjestön toimenpiteillä pyritään saavuttamaan jaksolle 2012-2016 asetetut rodun jalostuksen tavoitteet. Tärkeimmät toimenpiteet ovat jatkuvia ja kohdistuvat jalostussuosituksista ja terveys- ja luonneasioista viestimiseen ja kasvatustyön tukemiseen mm. jalostuskyselyjen, jalostusuroslistan ja pentuvälityksen avulla. Vuosittain tai sitä harvemmin tehtävät toimenpiteet on esitetty taulukossa 16. Sen lisäksi rodun tilaa ja sen kehittymistä seurataan käytettävissä olevien lähteiden avulla. Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuminen raportoidaan vuosittain jalostustoimikunnan toimintakertomuksessa.

Taulukko 16. Toimintasuunnitelma vuosille 2012-2016.

	2012	2013	2014	2015	2016
Jalostusneuvottelu	x	x	x	x	x
DLA-monimuotoisuuskartoituksen tukeminen	x	x	x	x	x
Luonnekuvaukset	x	x	x	x	x
Erikoisnäyttelyt	x		x		x
Clubregister-päivitykset sis. pentue- ja, terveysseuranta, kuolinsyyt	x	x	x	x	x
Terveys-, näyttely- ja koetulospulkaisu	x	x	x	x	x
Jalostuksen tavoiteohjelma 2017-2021				x	x

7. Lähteet

Clubregister. Vereniging "Het Nederlandse Kooikerhondje" 2010
Jalostustietokanta Koiranet (<http://jalostus.kennelliitto.fi>)
Kennelliiton jalostusartikkelit (<http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/>)
Kooikerhondje - Jalostuksen tavoiteohjelma 2007-2011.
Suomen Kooikerhondje ry:n jalostustoimikunnan arkisto
Suomen Kooikerhondje ry:n lehdet ja muu julkaistu materiaali 2007-2011
VHNK:n jalostusseminaarin asiantuntijaluennot syksy 2010.

8. Liitteet

Liite 1. Rotumääritelmä, 2012
Liite 2. Kooikerhondjen jalostusohjeet Hollannissa, 2009

Liite 1. Rotumääritelmä.

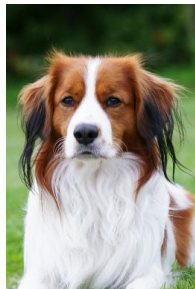
Ryhmä: 8

FCI:n numero: 314
Hyväksytty: FCI 19.01.2011
Kennelliitto 10.1.2012

Suomen Kennelliitto-
Finska Kennelklubben ry

KOOIKERHONDJE
(NEDERLANDSE KOOIKERHONDJE)
Alkuperämaa: Alankomaat

1/5

KÄYTTÖTARKOITUS:
FCI:N LUOKITUS:

Seura- ja metsästyskoira, jota käytetään sorsien houkutteluun
Ryhmä 8 noutajat, ylösajavat koirat ja vesikoirat, alaryhmä 2 ylösajavat koirat
Käyttökoetulosta ei vaadita.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Rodun elvyttämisen aloitti paronitar Van Hardenbroek van Ammerstol toisen maailmansodan aikaan, vuonna 1942. Hän antoi kuvan tarkoittamastaan koirasta kulkukauppiaalle ja pyysi tätä etsimään sentyyppisiä koiria. Friisinmaan alueella olevalta maatilalta kulkukauppias löysi nartun, joka nykyään tunnetaan nimellä Tommy ja josta tuli rodun kantaemä. Hollannin Kennelliitto Raad van Beheer hyväksyi rodun alustavasti vuonna 1966, ja se tunnustettiin virallisesti vuonna 1971. Kooikerhondjea käytetään edelleenkin apuna sorsanpyynnissä, missä sen tehtävänä on houkuttaa linnut ansaan iloisesti huiskivalla hännällään; se ei itse pyydystä lintuja. Koira liikkuu rauhallisesti ansan sermien välissä herättääkseen lintujen uteliaisuuden ja houkutellakseen ne pitemmälle ansakäytävään. Siellä ne vangitaan ansoilla joko käytettäväksi ruoaksi tai rengastettavaksi lintutieteellisiin tutkimuksiin.

YLEISVAIKUTELMA: Kooikerhondje on pieni metsästyskoira, joka on rakenteeltaan sopusuhtainen ja mittasuhteiltaan lähes neliömäinen. Se on väriltään oranssinpunaisen ja valkoisen kirjava. Se liikkuu ryhdikkäästi, ja liikkeessä sen hyvin hapsuttunut häntä heiluu selkälinjan tasalla tai sen yläpuolella. Korvien kärjessä on luonnostaan mustaa karvaa, ns. korvakorut. Koira esitetään luonnollisena ja trimmaamattomana.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: Olkanivelen kärjestä istuinluun kärkeen mitattuna runko voi olla hieman säkäkorkeutta pitempi. Kallo-osa ja kuono-osa ovat suunnilleen yhtä pitkät.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Vilkas ja ketterä, itsevarma, riittävän sinnikäs ja sisukas, hyväluonteinen ja valpas, ei kuitenkaan äänekäs. Uskollinen, ystävällinen ja reipas.

Muulloin kuin metsästysaikana koiraa voidaan käyttää tuhoeläinten pyydystämiseen, ja siksi sen tulee olla innokas, nopea ja sinnikäs. Se on aito metsästyskoira, tarkkaavainen ja tarmokas, innokas työskentelemään ja luonteeltaan iloinen.

PÄÄ

Kohtuullisen pitkä, sopusuhtainen, sulava- ja puhdaslinjainen.

KALLO-OSA:

Kallo: Riittävän leveä, hieman pyöristynyt.

Otsapenger: Sivulta katsoen selvästi erottuva, mutta ei liian syvä.

KUONO-OSA:

Kirsu: Musta ja hyvin kehittynyt.

Kuono: Ei liian syvä sivulta katsottuna, hieman kiilamainen. Ylhäältä katsottuna ei liian voimakkaasti kapeneva; silmien alta täyteläinen.

Huulet: Mieluiten hyvin pigmentoituneet, tiiviit, eivät riippuvat.

Leuat / hampaat: Leikkaava purenta, täysi hampaisto. Tasapurenta sallitaan mutta se ei ole toivottava.

Silmät: Mantelinmuotoiset ja tummanruskeat. Ilme on ystävällinen ja valpas.

Korvat: Keskikokoiset, kiinnittyneet hieman kirsusta silmäkulmaan vedetyn linjan yläpuolelle. Korvat riippuvat poskenmyötäisinä ilman taitetta. Korvat ovat pitkähapsuiset, mustat korvakärjet ("korvakorut") ovat erittäin toivotut.

KAULA: Lihaksikas ja kuiva, riittävän pitkä.

RUNKO:

Ylälinja: Sulava.

Selkä: Vahva ja suora, melko lyhyt.

Lanne: Riittävän pitkä, leveä ja lihaksikas.

Lantio: Hieman laskeva ja riittävän leveä. Lantion pituuden tulisi olla 1,5 x lantion leveys.

Rintakehä: Kyynärpäihin ulottuva; kylkiluut ovat riittävästi kaareutuneet. Riittävästi kehittynyt eturinta.

Alalinja ja vatsa: Vatsaviiva hieman nouseva.

HÄNTÄ: Kiinnittynyt rungon ylälinjan jatkoksi, asenoltaan selän tasolla tai lähes pystyssä (iloinen häntä). Häntä on runsashapsuinen ja siinä on valkoinen töyhtö. Viimeinen häntänikama ulottuu kintereeseen.

RAAJAT

ETURAAJAT:

Lavat: Riittävän viistot, jotta kaulan ja selän linjat liittyvät sulavasti yhteen.

Olkavarret: Hyvin kulmautuneet, lapaluun kanssa yhtä pitkät.

Kyynärpäät: Tiiviisti rungonmyötäiset.

Kyynärvarret: Suorat ja yhdensuuntaiset, hyväluustoiset, sopivanpituiset.

Välikämmenet: Voimakkaat ja hieman viistot.

Etukäpälät: Pienet, hieman soikeat, tiiviit, eteenpäin suuntautuneet.

TAKARAAJAT:

Yleisvaikutelma: Hyvin kulmautuneet, takaa katsottuna pystysuorat ja yhdensuuntaiset. Hyväluustoiset.

Reidet: Lihaksikkaat.

Sääret: Yhtä pitkät kuin reidet.

Kintereet: Matalat.

Takakäpälät: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Yhdensuuntaiset, sulavat ja joustavat. Etuaskel ulottuu pitkälle eteen ja takaraajan työntö on tehokas.

KARVAPEITE

Karva: Keskipitkää, hieman laineikasta tai suoraa, sileää. Karva on pehmeää ja aluskarva runsasta.

Eturaajoissa tulee olla kohtuulliset hapsut, jotka ulottuvat ylhäältä ranteeseen. Takaraajoissa tulee olla suhteellisen pitkähapsuiset housut, hapsuja ei ole kinnernivelen alapuolella. Päässä, raajojen etupuolella ja käpälissä karvan tulee olla lyhyttä. Hännän alapuolella tulee olla riittävän runsas hapsutus. Kurkussa ja eturinnassa karva on pitempää. "Korvakorut" (pitkät mustakärkiset korvakarvat) ovat erittäin toivottavat.

Väri: Selvärajaiset puhtaan oranssinpunaiset läiskät valkoisella pohjalla, joskin raajoissa hyväksytään muutamia pieniä pilkkuja. Oranssinpunaisen värin tulee olla vallitseva. Oranssinpunaiseen sekoittuneet muutamit mustat karvat ja lievä pilkullisuus hyväksytään mutta ne eivät ole toivottuja.

KOOIKERHONDJE – JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA 2012-2016

Pään kuviointi: Selkeä valkoinen otsapiirto, joka ulottuu kirsuun. Oranssinpunaista väriä tulee olla poskissa ja silmien ympärillä. Liian kapea tai leveä otsapiirto ja vain osittain värilliset posket eivät ole toivottuja. Hännässä sallitaan musta häntärengas kohdassa, missä väri muuttuu oranssinpunaiseksi valkoiseksi.

KOKO:

Ihannesäkäkorkeus: Urokset 40 cm, nartut 38 cm. Ihannekorkeuden ylitys 2 cm:llä tai alitus 3 cm:llä hyväksytään.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin sekä sen kykyyn toimia perinteisessä käyttötarkoituksessa.

- Liian pienet korvat
- Puolipystyt, "lentävät" korvat.
- Kiertyvä häntä.
- Korkea etuaskel (hackney).
- Kihara tai silkinen karva.
- Runsaat mustat karvat sekoittuneena oranssinpunaiseen.
- Liiallinen pilkullisuus.
- Koko ei sallituissa rajoissa.

VAKAVAT VIRHEET:

- Pelokas käytös.
- Selvä matalaraajaisuus, virheelliset mittasuhteet.
- Herasilmä.
- Ylä- tai alapurenta.
- Liian lyhyt häntä, joka ei ulotu kinnerniveleen.
- Osittain tai kokonaan valkoiset korvat.
- Valkoista toisen tai molempien silmien ympärillä.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- Vihaisuus tai liiallinen arkuus.
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.
- Mustavalkoinen tai kolmivärinen väritys.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Liite 2. Kooikerhondjen jalostusohje Hollannissa. Lähde www.kooikerhondje.nl. Viitattu 30.1.2011

VERENIGING HET NEDERLANDSE KOOIKERHONDJE

Breeding Regulations

Drawn up and Approved by the General Meeting
held at 26 May 2009 in Maarsbergen.

Article 1 – definitions

A. The Supervisory committee

The committee in charge of controlling proper application of these regulations.

B. Committee for information, breeding, health and behaviour

To be called hereafter: Information committee, in charge of maintaining, collecting, and supplying information about the dogs.

C. Effective mating

A mating is valid the moment pups are born. The year of birth is leading.

D. ENM

Hereditary Necrotising Myelopathy, also known as ENM, Kooikerparalysis, and leukodystrophy. It is considered to be ENM if the dog, according to a vet, shows the clinical manifestations as described in the article: "Hereditary Necrotising Myelopathy in Kooikerhondjes" (by Mandigers, P.J.J.), and the disease has been proven through section, performed in an institute approved by the Dutch government.

E. Epilepsy

Epilepsy is a disease in which the dog has repeatedly epileptic attacks or so-called seizures. Seizures can be described as recurrent abnormal behaviour with a number of characteristics depending on the type of epilepsy.

Epileptiforme attacks can be subdivided into different categories:

1. Classic generated attack

This is the type of seizure most commonly known and recognised. It is a major attack in which the dog usually shows signs of restlessness and fear during the stage previous to the attack. This stage can last from a few minutes up to a few days. During the actual attack the dog has: loss of consciousness; periods of cramps; slavering; breathing difficulties; uncontrolled loss of urine- and faeces. This stage usually only lasts a few minutes. During the recovering stage, the final stage: muscle relaxation and regaining consciousness. The dog can be either extremely restless or extremely tired. This stage may last several hours or days.

2. Partial epileptic seizures

During these attacks the dog shows only 1 or 2 characteristics of a major seizure.

For example: the dog loses consciousness for just a moment, only cramps his/her fore legs, the dog does not lose consciousness.

3. A-typical epileptic attacks

This is the group characterized by attacks that cannot be placed in one group or the other.

For example: fly-catching, tail-chasing, ear trembling. These attacks are often very subtle and hard to notice, therefore, this form of epilepsy is often not recognised as a seizure. Pre-signs of a seizure are hardly ever present.

In the veterinary world, epilepsy is only diagnosed if the epileptic attacks, in whatever form, manifest themselves repeatedly (twice or more).

Epilepsy can be divided into two types:

Primary epilepsy: no direct cause for the disease can be found. The seizures may occur in all forms.

Secondary epilepsy: this is the type of epilepsy in which the cause of the attacks has a demonstrable other variation or cause.

The diagnosis primary or secondary form has to be made by an independent veterinarian investigation. The owner of the dog has to prove what type of epilepsy a dog suffers from.

F. Behaviour

The character of the Nederlandse Kooikerhondje is described as follows:

The Nederlandse Kooikerhondje has an attractive, friendly appearance. Yet, this breed also shows a lot of temperament. In order to be able to perform its original work in the duck-decoy, a steady, self-assured behaviour was essential.

Outside the hunting season the dog had the duty to destroy harmful wildlife. For this, it had to possess a certain amount of fierceness, swiftness and hardiness. Co-operation with the decoy-man was a must for all work in the duck-decoy. Hence, the attentive attitude combined with the will-to-please. Apart from this, the work also demanded perseverance and stamina.

Today's Nederlandse Kooikerhondje should still possess all these necessary qualities. Fear induced aggression or overly dominant behaviour towards people and/or other dogs is definitely undesired. The dog must present itself freely and with sufficient self-confidence in the ring and allow the judge to touch him, remaining friendly and indifferently.

G. Declaration of behaviour

Declaration issued by the information committee based on the dog's valid examination reports.

A declaration of behaviour is issued when:

- a. There have been only two valid examinations and neither has a negative remark concerning the behaviour
- b. There have been more than two, but less than five, examinations and in no more than 1 of them, a negative remark concerning the behaviour has been made.
- c. There have been over 5 examinations and in maximal 2 of them a negative remark concerning the behaviour has been made.

- d. There have been over 5 examinations and in more than 2 a negative remark concerning the behaviour has been made and the owner, by means of two reports drawn up by two different behavioural experts of the Association Alpha (affiliated with the Dutch Kennelclub), showing that the dog possesses a sufficient steady character.
- e. Negative remarks are formulated as: "cannot be touched", "fearful behaviour", "lunges", "bites", "disqualified due to behaviour".

H. Deviant behaviour

Deviant behaviour means that the dog does not show normal fears and/or aggression.

I. Valid examination

An examination performed by a judge appointed by the Dutch Kennelclub for the Nederlandse Kooikerhondje during a judging organised by the Club, and/or during a (inter) national show. The age of the dog has to be minimal 9month at the first examination and minimal 12 month at the second examination.

J. Kinked tail

Due to a congenital together growth of one or several caudal vertebra the tail shows a kink..

K. Hereditary ocular dysfunction

An hereditary eye dysfunction means that dysfunction of the eye(s) have been proven by an approved veterinary ocular specialist according to an ECVO (European College of Veterinary Ophthalmologists) examination

L. Eye/ocular examination

Is an examination with regard to hereditary ocular dysfunctions by a veterinary specialists approved by the ECVO. The examination may be performed from the age of 12 months and is valid for a maximum of 24 months. After this 24 month a second examination has to take place. In the case that the dog is declared "free" on both examinations there are no more eye examinations obligated.

M. Decisive expert opinion Patella examination

After two patella examinations carried out following the protocol Meutstege, with different results, there is the possibility for a decisive expert opinion. This examination is performed by 3 approved veterinarians, al of them orthopaedic specialists from the faculty companion animals from the University of Utrecht. Application for a decisive expert opinion should be sent to Prof. drs. F.J.Meutstege.

N. Patella-luxation

Patella-luxation means the abnormal (re)movability of the kneecap either to the inside or the outside . The research may be performed by an approved orthopaedic specialist.

O. Patella examination / Knee examination

An examination for patella-luxation executed by a orthopaedic specialist, approved for the patella examination by the faculty surgery of companion animals and following the "protocol Meutstege". This examination may take place after the dog is at least 12 months old. The valuation of the knees is in accordance with the qualifications/ gradations as agreed upon among the specialists concerned.

P. Dutch Kennel-club

The Dutch Kennel-club (named Raad van Beheer op Kynologisch gebied), an umbrella organization of divers dog clubs, founded 01 January 1902, and member of the F.C.I., to be called hereafter Dutch Kennel-club.

Q. Height

Measured: length of the perpendicular line of the shoulder-joint to the ground.

R. Von Willebrand Disease

We speak of the Von Willebrand Disease(VWD), if the dog misses the Von Willebrand factor (vWf).

A blood test using DNA research shows if the dog is a "sufferer". This test has to take place according to the methods used by the haematological or biochemical laboratory of the University for Veterinary Diseases in Utrecht (The Netherlands).

Through DNA research it can also be established whether or not a Kooikerhondje is the "carrier" of VWD or is "free" from this disease.

- 2.1 The breeding regulations are stipulated according to Article 17 of the club constitution from the Vereniging het Nederlandse Kooikerhondje.
- 2.2 The regulations are intended to realize the Club's goal as stipulated in the constitution mentioned in Article 2.1
- 2.3 The norms as set for the breeding are voiced in the following articles.
- 2.4 There is an information committee, with the following goals: to encourage the improvement of the quality, health, character and the exterior of the Nederlandse Kooikerhondjes. This goal is realized by means of collecting information and passing information on to breeders and owners of dogs.
- 2.5 There is a Supervisory committee with the following goal: the testing whether members breeding Nederlandse Kooikerhondjes, act and have acted according to the rules stipulated by the breeding regulations of the Club. This goal is also valid in those cases where one of the owners of a combination with which they intend to and/or already have bred is not a member of the Club.

Article 2 – Introduction

Article 3 - Breeding standards

The breeding standards are fulfilled if:

3.1 General standards

- a. the stud dog is at least 15 months old at the time of mating.
- b. the bitch is at least 18 months old at the time of mating.
- c. the bitch must be under 09 years old when she mates if this she has had a litter before, if not, she must be under 06 years old when she mates.
- d. the bitch may not be mated within 10 months after the birth of a litter.
- e. the bitch will not give birth to more than 5 litters in her life
- f. the stud dog sires no more than 3 litters per year, and a total of no more than 15 litters during his lifetime.

KOOIKERHONDJE – JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA 2012-2016

- g. the combination of the dogs concerned has not produced over 12 offspring from earlier mating(s).
- h. the combination of the dogs concerned are not closely related with each other e.g. like parent/child; (half) brother / (half) sister.
- i. both dogs have been examined and were approved "free" for VWD before mating.
- j. both dogs have had a valid eye test in which no hereditary eye deviations were found before mating.both dogs have undergone a knee examination before mating.
- k. both dogs have met with the exterior standards before mating.
- l. both dogs have a positive declaration of behaviour before mating.
- m. both dogs are in good health at the time of the mating.

3.2 Exterior standards

- a. The stud dog and the bitch both have to have received at least twice the qualification "Very Good" at a valid show, by different judges appointed by the Dutch Kennel Club for Nederlandse Kooikerhondjes. The dog has to have been at least 09 months old at the time of the first qualification, and at least 12 months old at the time of the second qualification.
- b. The breeder aims at breeding the ideal seize for this type of dog, which is shoulder height 40 cm for the male and 38 cm for the bitch. In order to achieve this goal, it is recommended to breed with stud dogs shoulder height between 37 and 42 cm and bitches shoulder height between 35 and 40 cm.
- c. The standard as stated in Article 3.2.a applies to dogs born after 31 December 2002. Dogs born before this date, must have had at least two exterior qualifications executed by different judges appointed by the Dutch Kennelclub, and only one qualification may be regional.

3.3 Standards for behaviour

- a. Dogs manifesting deviant behaviour, as described in the definition, are excluded from breeding.
- b. Dogs used for breeding have to have a declaration of behaviour.

3.4 Standards for Hereditary Necrotising Myelopathy (ENM)

- a. Dogs suffering from ENM and their direct offspring are excluded from breeding.
- b. Parent dogs, having produced direct offspring suffering from ENM, are excluded from breeding
- c. Direct offspring of parent dogs as described in the previous subsection, are also excluded from breeding.
- d. It is recommended not to use a full brother or full sister of one of those parent dogs as described in subsection b. for breeding.

3.5 Standards regarding Epilepsy

- a. Sufferers from epilepsy and their direct offspring are excluded from breeding.
- b. Parent dogs, having produced two or more offspring, in which epileptic-form attacks have been observed, are excluded from breeding, unless veterinary examination proves the attacks to be secondary epilepsy.
- c. Direct offspring of the same combination of parent dogs described in the previous subsection, are excluded from breeding.
- d. It is recommended not to use direct offspring of parent dogs nor full brother or full sister of one of those parent dogs as described in subsection b. for breeding.

3.6 Standards regarding hereditary eye dysfunctions

- a. Sufferers from a hereditary eye dysfunction and their direct offspring are excluded from breeding.
- b. Parent dogs, having produced two or more offspring, in which a hereditary eye dysfunction is observed, are excluded from breeding.
- c. Direct offspring of the same combination of parent dogs, as described in subsection b., must be free of all hereditary eye dysfunctions in accordance with the EVCO examinations, before they may be considered for breeding.
- d. Dogs with the result "temporally not free" are excluded for breeding. After 6 to 12 months a re-examination may take place; a test result of "not free" is final. A panel has to be consulted, in accordance with the protocol of the ECVO veterinary ocular specialists, if the result is "free" at a re-examination since this creates two different end results. The opinion of the panel is the final result.
- e. The parent dogs of the dog with the result "temporally not free" are – following subsection 3.6.b having two or more direct offspring – excluded from breeding, until at re-examination the dog is tested "free" and the panel has been consulted, as stated in Article 3.6.d. If at re-examination the result is "not free", the parent dogs are excluded permanently from breeding.

3.7 Standards regarding the von Willebrand's disease (VWD)

- a. Dogs suffering from VWD and their direct offspring are excluded from breeding.
- b. Parent dogs, having produced direct offspring suffering from VWD, are excluded from breeding.
- c. Dogs who during the examination turn out to be "carrier" of VWD are excluded from breeding.

3.8 Standards regarding patella-luxation (PL)

- a. Dogs suffering from clinical complaints of PL and/or have been operated for PL are excluded from breeding.
- b. Dogs who during a knee examination turn out to have PL grade 2, are excluded from breeding
- c. The combination of parent dogs, having produced direct offspring suffering from PL, may not be used again.
- d. Dogs who during a knee examination turn out to have PL grade 1, may be used for breeding, but only if they are combined with a dog with so-called "free" (steady) knees, proven by official examination.
- e. If desired, a second examination may take place by a approved specialist (protocol Meutstege). In case this result is not different from the first examination, this result will be registered. In case that the second result is different, a decisive expert opinion may be filed. The result of the decisive expert opinion is obligatory. In the meantime the worst result is in force.
- f. It is recommended to combine dogs diagnosed with "loose" knees only with dogs with "steady" knees.

3.9 Standards regarding kinked tails.

- a. Dogs with a kinked tail are excluded from breeding.
- b. The combination of parent dogs having produced direct offspring with a kinked tail, is not to be repeated.
- c. A stud dog or bitch who has in 3 different litters (in different combinations) produced offspring with a kinked tail, is excluded from breeding.

3.10 Standards regarding the use of male dogs abroad

- a. Apart from those rules stipulated in Article 3.1.e. a stud dog, registered in The Netherlands, may sire up to 10 litters abroad, with a limit of 3 litters per country.

Article 4 - What can and may be expected from a breeder

4.1. From a breeder may be expected that:

- a. the pups are given the vaccinations normal for their age, in accordance with the general veterinarian views.
- b. the pups are not released to their new owner before they have been chipped, on behalf of the Dutch Kennelclub, and are at least seven weeks old.
- c. he provides the new owners information with regard to the pedigree of the pups and the hereditary diseases/ deviations- if any- which could be important for the bred litter. This also includes information on whether or not the breeder has used dogs referred to in Article 3.4.d and 3.5.d
- d. he informs the new owner on all deviations of the pups known to him regarding health, character and breedstandard.

4.2. Also the breeder is expected to take good care of the bred dogs unto and including the moment it is released to the new owner. This includes:

- a. socializing the pups, in an enriched environment, preferably within a family;
- b. de-worming the pups when due;
- c. providing the new owner with advice regarding socializing and raising the puppy;
- d. advising the new owner regarding the proper food for the puppy,
- e. that principally, the breeder only hands over a healthy puppy

4.3 Breeders and owners of Kooikerhondjes are expected to co-operate with the Information committee, respectively make use of the knowledge gathered by the Information committee and enhance this knowledge as promptly as possible. This co-operation has to be mutual.

4.4 The breeder is most strongly advised to use a written agreement (f.i. the example of the sales agreement of the "Vereniging het Nederlandse Kooikerhondje").

Article 5 - Rights and obligations of breeders with regard to the Club in relation to breeding

5.1. Breeders who are a member of the Club and meet with the regulations as stipulated in Article 3 and 4 of these breeding regulations, are entitled to:

- a. obtain information regarding health, character and exterior of his breeding products
- b. obtain information regarding health, character and exterior of other Nederlandse Kooikerhondjes, as admitted in the "Clubregister".
- c. information about suitable breeding combinations
- d. litter inventory
- e. information about the litter on the puppy-information list

- 5.2 For the provisions described in subsection 5.1.a up to and including 5.1.e. of this Article, the breeder can turn to the secretary of the Information committee.
- 5.3 Breeders who are a member of the Club report all litters bred by them. This has to be done by reporting the litter within one week after birth to the secretary of the Supervisory committee. A planned litter can also be reported directly after mating.
- 5.4 For the provisions in the previous subsection, the breeder must use the form supplied by the Club. Please note that the breeder has to supply the information required, in as far as it is not yet in the possession of the Club. Checking the data will take place in advance when possible.
- 5.5 A breeder who is a member of the Club, donates a contribution set by the Board, to the Club, for each Kooikerhondje bred by him and chipped on behalf of the Dutch Kennelclub.
- 5.6 If a breeder who is a member of the Club, does not comply with the standards set in Article 3 and 4 and the provisions of the above subsection of this breeding regulations, he is no longer considered for the provisions set in Article 5.1.d and 5.1.e of this regulation.
-
- 6.1 If a breeder and/or owner of a stud-dog, who is a member of the Club, does not comply with the standards set in Article 3 of this regulation, he/she has violated the rules. That breeder then automatically forfeits his rights stated in subsections 5.1.d and 5.1.e of this regulation.
- 6.2 In case one or more standards, as stipulated in Article 3.1, 3.2, 3.10 and 4 of this regulation have been violated, the Club's Board will first contact the person concerned. This breeder and/or stud-dog owner will be asked for his motives. In case of repeated violations the Board will report this officially in the Club's magazine. Should a member violate the provisions as stipulated in Article 3.1, 3.2, 3.10 repeatedly, the Board has the right to cancel his membership of the Club in accordance with Article 5, subsection 1.c of the constitution from the Club.
- 6.3 In case dogs are used for breeding that were excluded from breeding based on the Articles 3.4 up to and including 3.9 of this regulation, an official announcement of this action will be done by the Board in the Club's magazine and the member can be expelled conform Article 5 subsection 1.d of the constitution. Before making an official Board declaration, the breeder and/or stud-dog owner will be given the opportunity to explain why he has used these dogs.

Article 6 - Sanctions

Article 7 - Dispensation

Should rigorous application of articles stated in this regulation result in unreasonableness, and/or leads to any disproportionate disadvantage for the person involved, the Board, accompanied by a written motivation, grant dispensation for the provisions in Article 3.1, 3.2, 3.3, 3.10 and 4 of this regulation.

Article 8 - Changing this regulation

Any change in this regulation can only be decided during a General Meeting and by a majority of cast votes.

9.1 In cases where these regulations do not apply, or where there is a dispute regarding the application of them, decides, the Board in urgent cases, in all other cases the General Meeting.

9.2 The accused has the right to appeal against a decision mentioned in Article 9.1 of this regulation, at the Arbitration committee of the Club.

Article 9 - Final Clause